

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการจัดบริการสารสนเทศ ห้องสมุดโรงเรียนสำหรับเด็กพิเศษเรียนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นการวิจัยและพัฒนา มีเอกสารที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. แนวคิดการจัดบริการสารสนเทศ
2. แนวคิดเกี่ยวกับห้องสมุดโรงเรียน
3. แนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับเด็กพิเศษเรียนร่วมและการจัดการเรียนร่วม
4. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดการจัดบริการสารสนเทศ

1. การบริการสารสนเทศ

การบริการสารสนเทศ หมายถึง งานบริการที่ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้สารสนเทศ โดยมุ่งเน้นให้ผู้ได้รับความสะดวกและพอใจให้มาใช้บริการค้นคว้าหาความรู้ ความเพลิดเพลิน และได้รับสารสนเทศตามที่ต้องการอย่างสะดวก รวดเร็ว ถูกต้อง และตรงกับความต้องการของผู้ใช้มากที่สุด โดยความต้องการดังกล่าวจะเกี่ยวข้องกับการใช้สารสนเทศในการศึกษาค้นคว้า การวิจัย การประกอบการตัดสินใจ และการบริหารจัดการ จึงกล่าวได้ว่าบริการสารสนเทศจึงเป็นการบริการเพื่อช่วยเหลือผู้ใช้สารสนเทศ ดังนั้นเป้าหมายของงานบริการสารสนเทศคือความสามารถในการตอบสนองความต้องการของผู้ใช้สารสนเทศ ดังนั้นผู้ให้บริการสารสนเทศจึงจำเป็นต้องมีความสำคัญที่ต้องมีความสามารถหาทรัพยากรสารสนเทศให้แก่ผู้ใช้ หรือสามารถแนะแหล่งสารสนเทศที่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้บริการได้

วัตถุประสงค์โดยทั่วไปของบริการสารสนเทศ มีดังต่อไปนี้

1) บริการสารสนเทศเป็นกระบวนการที่มุ่งให้ผู้รับบริการสามารถเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศ และสารสนเทศที่มีการบันทึกและเผยแพร่ในรูปแบบต่าง ๆ ได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ถูกต้อง สมบูรณ์ มีคุณภาพ ซึ่งอาจดำเนินการเป็นประจำทุกวันตลอดเวลาที่เปิดให้บริการเช่น การให้ยืม-คืนทรัพยากรสารสนเทศ การตอบคำถาม และช่วยค้นคว้า เป็นต้น

2)สนองความต้องการสารสนเทศของผู้รับบริการ ทั้งในรูปแบบบุคคล กลุ่มบุคคล และหน่วยงานหรือองค์กร ให้ได้รับสารสนเทศที่หลากหลายตามความต้องการอย่างเพียงพอ

3) บริการสารสนเทศเป็นตัวกลางเชื่อมโยงระหว่างทรัพยากรสารสนเทศและการใช้สารสนเทศของผู้ใช้ เพื่อตอบสนองการใช้ประโยชน์ของผู้ใช้ เช่น การศึกษาค้นคว้าวิจัย การเรียนรู้ การค้นคว้าเพื่อการดำเนินงาน การปฏิบัติงาน และการประกอบอาชีพ เป็นต้น

4) การบริการส่งเสริมการใช้และการศึกษาค้นคว้าโดยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ หรือสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ เพื่อให้ผู้ใช้ได้รับบริการที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เช่น การให้ความรู้แก่ผู้ใช้ให้มีทักษะการรู้สารสนเทศ การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน บริการโอบายแอฟพลีเคชันเพื่อการเข้าถึงสารสนเทศผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ เป็นต้น

กล่าวได้ว่าวัตถุประสงค์หลักของการบริการสารสนเทศคือการให้บริการที่ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการทั้งในลักษณะบุคคลหรือองค์กร รวมถึงการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อสนองความต้องการของผู้ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ดังนั้นความสำคัญของบริการสารสนเทศจึงได้แบ่งความสำคัญต่อผู้ใช้และองค์กร (มาลี ล้าสกุล, 2555, หน้า 1-8) ได้ดังนี้

1) ความสำคัญของบริการสารสนเทศต่อผู้ใช้ ในการให้บริการสารสนเทศมีส่วนทำให้ผู้ใช้บริการสารสนเทศ ได้รับสารสนเทศตามความต้องการเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่าง ๆ ตามความต้องการ

2) ความสำคัญของบริการสารสนเทศต่อองค์กร สำหรับการบริการสารสนเทศที่มีความสำคัญต่อองค์กรนั้น อาจอยู่ในรูปของเครือข่ายความร่วมมือการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันระหว่างองค์กร หรือการใช้ทรัพยากรสารสนเทศของคนในองค์กร แล้วส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อองค์กรที่บุคลากรนั้นสังกัด และสร้างทัศนคติที่ดีต่อบริการสารสนเทศต่อองค์กร

2. เว็บไซต์เพื่อการบริการสารสนเทศ

เว็บไซต์เป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ชนิดหนึ่งที่อาศัยภาษามาตรฐานที่เรียกว่า HTML (Hyper Text Mark Language) ในการสร้างเอกสารที่นำข้อมูลต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นอักษร รูปภาพ ภาพเคลื่อนไหว เสียง และสื่อต่าง ๆ ที่อยู่ในรูปสื่ออิเล็กทรอนิกส์ให้สามารถเชื่อมโยงถึงกันได้ด้วยข้อความหลายมิติ (Hypertext)

ประโยชน์ของเว็บไซต์มีมากมายเพราะเป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสารและเข้าถึงสารสนเทศได้สะดวกรวดเร็ว เข้าถึงได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ จึงมีบุคคลหรือองค์กรหลายๆ องค์กรนำเว็บไซต์มาใช้ในงานด้านต่าง ๆ อาทิ การเผยแพร่ข้อมูล การบริการต่าง ๆ ขององค์กร การติดต่อสื่อสาร การประชาสัมพันธ์ การศึกษา เป็นต้น

ในการพัฒนาเว็บไซต์ของห้องสมุดเป็นช่องทางหนึ่งที่สามารถทำให้ผู้ใช้บริการสามารถใช้บริการต่าง ๆ ในห้องสมุดได้ตามความต้องการโดยลดเงื่อนไขด้านเวลาและภูมิศาสตร์ มีความรวดเร็วและประหยัดค่าใช้จ่าย ซึ่งบริการบนเว็บไซต์ของห้องสมุดที่จัดให้บริการโดยทั่วไป ได้แก่

1) บริการข้อมูลทั่วไปของห้องสมุด ได้แก่ ประวัติความเป็นมา วิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ นโยบาย โครงสร้างการบริหาร แผนผังห้องสมุด ข้อมูลบุคลากร เวลาทำการ ที่ตั้งของห้องสมุด แนะนำทรัพยากรสารสนเทศ แนะนำบริการ ระเบียบการใช้บริการ และสถิติต่าง ๆ ของห้องสมุด

2) บริการสืบค้นฐานข้อมูล ซึ่งจำแนกออกเป็นฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุด ฐานข้อมูลที่ห้องสมุดสร้างขึ้นเป็นพิเศษ ฐานข้อมูลซีดีรอม ฐานข้อมูลออนไลน์ และฐานข้อมูลทดลองใช้หรือฐานข้อมูลที่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย

3) บริการทรัพยากรอิเล็กทรอนิกส์ เป็นการนำทรัพยากรที่อยู่ในรูปแบบต่าง ๆ มาจัดทำเป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ วารสารอิเล็กทรอนิกส์ กฤตภาคอิเล็กทรอนิกส์ และเอกสารอิเล็กทรอนิกส์

4) บริการที่มีมาพร้อมกับซอฟต์แวร์ระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ได้แก่ บริการตรวจสอบหนังสือสำรอง บริการตรวจสอบรายการยืม-คืน บริการต่ออายุการยืม บริการยืมระหว่างห้องสมุด บริการจองทรัพยากรสารสนเทศ

5) บริการแนะนำทรัพยากรใหม่ จะพบได้ใน 2 ลักษณะ คือ บริการแนะนำหนังสือใหม่ บริการรายชื่อวารสาร พร้อมรูปภาพปกหนังสือประกอบ

6) บริการสารบัญวารสารปัจจุบัน

7) บริการวิทัศน์ตามอัธยาศัย

8) บริการกระดานสนทนา

9) บริการข่าว/ประกาศของห้องสมุด

10) บริการเชื่อมโยงแหล่งสารสนเทศไปยังเว็บไซต์ต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์

11) บริการถ่ายโอนข้อมูลรวมถึงพื้นที่เว็บไซต์

12) บริการเครื่องมือค้นหาข้อมูล

13) บริการสื่อเรียนรู้ออนไลน์

14) ช่องทางการสื่อสารระหว่างผู้ให้บริการสารสนเทศและผู้ใช้บริการสารสนเทศ เช่น การจัดการความรู้ ชุมชนนักปฏิบัติเพื่อการบริการสารสนเทศ บล็อกเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้ให้และผู้ให้บริการ รวมถึงจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ หรือช่องทางทางเครือข่ายสังคมเพื่อแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับให้บริการ และการใช้บริการ รวมถึงมีช่องทางการประเมินผลการบริการผ่านทางเว็บไซต์

3. บริการเครือข่ายสังคมกับงานบริการสารสนเทศ

สื่อสังคม หรือ Social media นับว่าเป็นสื่อที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน สถาบันบริการสารสนเทศหลายแห่งต่างก็ใช้ประโยชน์จากสื่อสังคมในการทำตลาดในเชิงรุก การประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงการติดต่อสื่อสารกับผู้ใช้บริการบนเครือข่ายสังคม (Social networking

service) โดยผ่านเว็บเทคโนโลยี และเครือข่ายโทรศัพท์มือถือ แนวคิดบริการเครือข่ายสังคมกับงานบริการสารสนเทศในเบื้องต้นที่จะกล่าวถึงหัวข้อนี้จะกล่าวถึงประเภทสื่อสังคม บริการเครือข่ายสังคม และ Facebook เพื่อบริการสารสนเทศ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 ประเภทของสื่อสังคม ในสื่อสังคม แบ่งเป็น 6 ประเภทคือ

3.1.1 การสื่อสาร (Communication) เช่น Blogs, Microblog, Social network

3.1.2 การสร้างเนื้อหาาร่วมกัน (Collaboration/Authority building) เช่น Wikis, Social bookmarking, Social media gaming, Content management systems

3.1.3 สื่อประสม (Multimedia) เช่น Photography and Art sharing, Video sharing, Live casting, Music and audio sharing, Presentation sharing

3.1.4 การแสดงความเห็น (Reviews and opinions) เช่น Product reviews, Business reviews, Community Q&A

3.1.5 บันเทิง (Entertainment) เช่น Virtual worlds, Game sharing

3.1.6 การเฝ้าติดตามสินค้า (Brand monitoring) เช่น Social media measurement

3.2 บริการเครือข่ายสังคม หรือ Social networking service หรือเรียกย่อๆ ว่า Social network เป็นรูปแบบของเว็บไซต์ในการสร้างเครือข่ายสังคม สำหรับผู้ใช้งานในอินเทอร์เน็ตทั้งในลักษณะปัจเจกบุคคล หน่วยงาน หรือองค์กร ที่มีการเชื่อมโยงติดต่อกัน (Tied) ในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น มิตรภาพ ความชอบ งานอดิเรก ความเชื่อ กลุ่มอาชีพ ให้สมาชิกได้เขียน และอธิบายความสนใจ และกิจกรรมของผู้อื่นด้วย จึงเปรียบเสมือนแผนที่ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในเครือข่ายโดยมีบริการต่าง ๆ ประกอบด้วย การสนทนาออนไลน์ ส่งอีเมล วิดีโอ เพลง อัฟโหลด รูป บล็อก ปัจจุบันเครือข่ายสังคมถือเป็นสื่อสังคมประเภทหนึ่งที่มีความนิยมเป็นอย่างมาก สามารถจัดแบ่งเป็นหมวดต่าง ๆ ตามลักษณะของความสัมพันธ์ดังนี้ (คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554, หน้า 193; อาภาภรณ์ อังสาชน, 2553)

3.2.1 การเผยแพร่ความเป็นตัวตน (Identify network) ได้แก่ Myspace, Facebook, Hi5, Twitter

3.2.2 การเผยแพร่ผลงานสร้างสรรค์ (Creative network) ได้แก่ YouTube, Flickr, Multiply

3.2.3 การจัดกลุ่มความสนใจตรงกัน (Interested network) ได้แก่ Digg, Library Thing, 43Things

3.2.4 การร่วมกันสร้างงาน (Collaboration network) ได้แก่ Wikipedia, Google earth

3.3 Facebook เพื่องานบริการสารสนเทศ Facebook เป็นเว็บไซต์ประเภทบริการเครือข่ายสังคมที่มีผู้ใช้บริการมากที่สุดในโลก โดยปัจจุบันมีผู้ลงทะเบียนกับ Facebook มากกว่า 680 ล้านคนทั่วโลก สำหรับประเทศไทยมีผู้ลงทะเบียนไว้มากกว่า 9 ล้านคนทั่วประเทศ โดยมีอัตราเติบโต 53 % ต่อปี (คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554, หน้า 193) ดังนั้นแนวโน้มของสถาบันบริการสารสนเทศจึงต้องปรับตัวให้ทันต่อพฤติกรรมการใช้บริการสารสนเทศของผู้ใช้บริการในยุคเครือข่ายสังคมดังนี้ (อาภาภรณ์ อังสาชน, 2553)

3.3.1 มีการใช้โปรแกรมเพื่ออำนวยความสะดวกในการให้บริการสารสนเทศผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่มากยิ่งขึ้น

3.3.2 ให้ผู้ใช้บริการทำการดาวน์โหลดหนังสืออิเล็กทรอนิกส์หรือบทความออนไลน์ สะดวกรวดเร็วมากขึ้น

3.3.3 เว็บไซต์ของสถาบันบริการสารสนเทศมีความเป็นเว็บ 2.0 เว็บ 3.0 แนวโน้มเป็นเว็บ 4.0 และเป็น Social network มากยิ่งขึ้น ที่เปิดโอกาสให้ผู้ใช้บริการและผู้ให้บริการมีปฏิสัมพันธ์กันสูงในรูปแบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

3.3.4 มีการใช้โปรแกรมประยุกต์บน Google เพื่อมาเสริมบริการสารสนเทศมากขึ้น ในการติดต่อสื่อสารและร่วมแสดงความคิดเห็นระหว่างผู้ใช้บริการ และผู้ให้บริการ เช่น Google wave, Google earth, Google book, Google docs และ Google voice เป็นต้น อันเนื่องจากเป็นโอเพนซอร์สซอฟต์แวร์ และมีความเป็น Social network เพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน

3.3.5 มีการใช้ Podcast (การสื่อสารด้วยเสียง) และ iTunes (อุปกรณ์ฟังเสียง) เพื่อใช้ในการสื่อสารกับผู้ใช้บริการในการสื่อสาร

3.3.6 มีการใช้ QR code ที่เรียกว่าบาร์โค้ดสองมิติ หรือใช้ AR (Augmented Reality) ที่เรียกว่าสื่อแต่งเติม 3 มิติ เพื่อใช้ในการประชาสัมพันธ์ของสถาบันบริการสารสนเทศ รวมถึงการเพิ่มอัตราการรับชมเนื้อหาสารสนเทศนั้น ๆ

3.3.7 การใช้ Facebook เพื่อนำมาใช้ให้บริการอ้างอิงและตอบคำถามแบบทันทีกับสถาบันบริการสารสนเทศ

3.3.8 มีการบริการด้วย Virtual reference และสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบันบริการสารสนเทศผ่าน Social media และการสื่อสารแบบออนไลน์

3.3.9 บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชันบริการสารสนเทศ

4. แนวโน้มการบริการและการใช้สารสนเทศในห้องสมุด

ลักษณะของห้องสมุดยุคใหม่จะมีลักษณะเป็น e-Library ซึ่งมาจากคำว่า Electronics library หมายถึง แหล่งความรู้ที่บันทึกข้อมูลไว้ในเครื่องคอมพิวเตอร์แม่ข่าย (Server) และให้บริการ

สารสนเทศทางอิเล็กทรอนิกส์หรือผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในลักษณะผสมผสานการทำงานของระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ห้องสมุดดิจิทัล และห้องสมุดเสมือน

ระบบห้องสมุดอัตโนมัติ (Library automation system) เป็นการใช้โปรแกรมจัดการฐานข้อมูลห้องสมุดในทุก ๆ กระบวนการทำงานของห้องสมุดเพื่อการจัดหา จัดหมวดหมู่และทำรายการทรัพยากรห้องสมุดที่อยู่ในรูปสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศน์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ให้เป็นระบบโดยใช้มาตรฐาน MARC (Machine Readable Catalog) จะได้รายการบรรณานุกรมที่สามารถตรวจสอบรายละเอียดและสถานะของทรัพยากร รวมถึงการใช้ทรัพยากร การยืมคืนผ่านบาร์โค้ด และการสืบค้นข้อมูลผ่านระบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ หรือที่เรียกการสืบค้นข้อมูลจากฐานข้อมูลห้องสมุดว่า Online Public Access Catalog (OPAC) หรือ Web OPAC

ลักษณะของระบบห้องสมุดดิจิทัล (Digital library) เป็นการจัดการข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์หรือข้อมูลดิจิทัลไว้ในเครื่องคอมพิวเตอร์แม่ข่าย มีการจัดหมวดหมู่ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์โดยใช้มาตรฐานเมทาเดตา ของกลุ่มความร่วมมือดับลินคอร์ (Dublin Core Metadata) โดยผู้ใช้บริการสืบค้นข้อมูลในรูปเนื้อหาเต็มรูปหรือบทคัดย่อได้โดยตรงผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

ลักษณะของระบบห้องสมุดเสมือน (Virtual library) เป็นการเชื่อมโยงข้อมูลเรื่องใดเรื่องหนึ่งจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ในเครื่องคอมพิวเตอร์แม่ข่ายหลาย ๆ แห่งโดยใช้เทคโนโลยี World Wide Web (WWW) ผ่านหน้าเว็บไซต์ของห้องสมุด เสมือนว่าห้องสมุดนั้นมีข้อมูลนั้นอยู่ แต่เป็นการเชื่อมโยงข้อมูลมาให้บริการผู้ใช้ผ่านหน้าจอเดียว

ประโยชน์ของการพัฒนาห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์หรือ e-Library คือ การจัดเก็บข้อมูลที่เป็นระบบ ช่วยเพิ่มความรวดเร็วในการเข้าถึงข้อมูลหรือค้นหาข้อมูลที่ต้องการได้ในเวลาที่ต้องการแพร่กระจายความรู้ให้ผู้ใช้บริการได้รับความสะดวกยิ่งขึ้นโดยไม่มีข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่ เช่นเดียวกับการดำเนินงานขององค์กรในลักษณะ e-Office และ e-Government สำหรับ e-Library เป็นการจัดการระบบงานห้องสมุดที่ใช้คอมพิวเตอร์ในการจัดการฐานข้อมูลห้องสมุด และให้ผู้ใช้สามารถสืบค้นข้อมูลจากฐานข้อมูลเหล่านั้นได้ด้วยตนเอง และสามารถสื่อสารข้อมูลกันได้ทั่วโลกผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นการผสมผสานการจัดการข้อมูลของทรัพยากรห้องสมุดทุกรูปแบบที่มีอยู่ในห้องสมุด เพื่อให้ผู้ใช้บริการได้รับความสะดวกในการค้นหาและการใช้ข้อมูลนั้นได้ตลอดเวลา การดำเนินงานปัจจุบันเน้นด้านการจัดการความรู้และการทำงานร่วมกัน รวมถึงการแบ่งปันความรู้ จึงต้องอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศ อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ซึ่งเทคโนโลยีการสื่อสารทั้งส่วนที่เป็นฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ และเทคโนโลยีเครือข่ายเพื่อการสื่อสารในรูปแบบสร้างความรู้ร่วมกันเผยแพร่ และแบ่งปันความรู้ รวมถึงเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเก็บความรู้ซึ่งในปัจจุบันนิยมให้บริการเสมือนผ่านคลาวด์คอมพิวติ้ง (Cloud computing)

5. บริการสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ลักษณะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สามารถเรียนรู้ร่วมกันผ่านการเขียนและร่วมสร้างสรรค์ผลงานในโลกดิจิทัล ในยุคศตวรรษที่ 21 สื่อดิจิทัลมีหลากหลายรูปแบบเพื่อการทำงานร่วมกัน การเรียนรู้ร่วมกัน ดังนั้นห้องสมุดสามารถจัดบริการสารสนเทศผ่านเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันผ่านสมาร์ทโฟน ครูผู้สอนและบรรณารักษ์ต้องออกแบบกิจกรรมที่จะส่งเสริมทักษะความรู้ความสามารถที่หลากหลาย (Multiple literacy) เช่น การรู้สารสนเทศ การรู้เท่าทันสื่อ การรู้ภาพ การรู้วัฒนธรรม การรู้ดิจิทัล และการรู้วิจารณ์ญาณ เป็นต้น (Ontario School Library Association, 2010) ดังนั้นการออกแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องมีความหลากหลาย สอดคล้องกับผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันมากกล่าวคือ ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับผู้เรียนทั่วไป กิจกรรมหลักของบรรณารักษ์คือ การส่งเสริมการอ่าน การส่งเสริมการใช้ห้องสมุด การส่งเสริมการรู้สารสนเทศ การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะเพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา การคิดวิเคราะห์ และการคิดสร้างสรรค์ การบูรณาการเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมกิจกรรมดังกล่าวจะสนับสนุนผู้เรียนได้ (IFLA, 2015) โดยการพัฒนาแอปพลิเคชันหรือเว็บไซต์ที่เหมาะสมกับการใช้งานได้ทุกอุปกรณ์เคลื่อนที่ทุกรูปแบบ และสามารถเข้าถึงได้ทุกคนไม่ว่าจะเป็นผู้เรียนทั่วไปและผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ (Mobile-friendly library) โดยมีสิ่งที่จะต้องพิจารณา ดังนี้ (EBSCO, 2015; EBSCO, 2017)

5.1 การสร้างแรงบันดาลใจเกี่ยวกับไลบรารีแอปหรือเว็บไซต์ของห้องสมุด เพื่อเป็นแรงจูงใจในการเข้าใช้บริการ

5.2 การเข้าถึงและการค้นหาที่ง่าย และมีการนำทางเพื่อให้ง่ายต่อการรับบริการผลิตภัณฑ์สารสนเทศ

5.3 ให้ความสำคัญกับหน้าแรกประตูสู่เนื้อหา ควรเป็นแหล่งที่ผู้ใช้เริ่มต้นในการค้นคว้าให้รายละเอียดแก่ผู้ใช้บริการในการตัดสินใจในการค้นคว้า รายการที่จะแสดงในหน้าแรกคือ การบริการหลัก เช่น การค้นหา บริการของห้องสมุด ข่าวสาร การติดต่อ การจอง และถาม-ตอบ

5.4 แอปพลิเคชันหรือเว็บไซต์ที่เข้าถึงได้ทุกคนและทุกอุปกรณ์ โดยเฉพาะผู้พิการหรือผู้มีความต้องการพิเศษ จะต้องได้รับการใส่ใจเป็นพิเศษ และมีเทคโนโลยีช่วยเหลืออื่น ๆ ที่ผู้เรียนสามารถใช้งานได้กับผู้พิการในลักษณะต่าง ๆ

5.5 การจัดการหน้าจอการนำเสนอเนื้อหา ผู้ใช้เลือกวิธีการนำเสนอหน้าจอได้ มีช่องทางการนำเสนอเนื้อหาที่ตอบสนองความต้องการพิเศษของผู้ใช้บริการ

แนวคิดเกี่ยวกับห้องสมุดโรงเรียน

1. ความหมายของห้องสมุดโรงเรียน

ห้องสมุดโรงเรียนได้มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

จิตาภา มีเพชร (2551) กล่าวว่าห้องสมุดโรงเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน เป็นศูนย์กลางแห่งการศึกษา ค้นคว้า เป็นศูนย์กลางแห่งความงามทางด้านจิตใจ และเป็นศูนย์กลางแห่งการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด จึงจัดได้ว่าห้องสมุดโรงเรียนเป็นแหล่งแรกที่ช่วยพัฒนาผู้เรียนในทุกด้าน เป็นสถานที่วางรากฐานให้นักเรียนรักการอ่าน การเรียนรู้ และการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจนตลอดชีวิต

ปณิชา จันทาเหลือง (2552) กล่าวว่าห้องสมุดโรงเรียนหมายถึง สถานที่รวบรวมทรัพยากรความรู้ที่มีคุณค่าหลากหลายรูปแบบ รวมทั้งวัสดุสารนิเทศและโสตวัสดุที่ผู้บริหารสถานศึกษาจัดเก็บไว้ในสถานศึกษา เพื่อประโยชน์ในการเรียนการสอนตามหลักสูตร ตลอดทั้งเป็นแหล่งสำหรับการศึกษาค้นคว้าอิสระสำหรับนักเรียน อาจารย์ และประชาชนทั่วไป โดยได้มอบหมายให้ผู้มีความรู้และมีทักษะทางด้านบรรณารักษศาสตร์เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการให้บริการ

IFLA (2015) ระบุว่า ห้องสมุดโรงเรียนเป็นพื้นที่การเรียนรู้ทางกายภาพและสภาพแวดล้อมดิจิทัลของโรงเรียน สถานที่ในการอ่าน การสืบสอบ การศึกษาค้นคว้า การวิจัย ความคิด จินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ ห้องสมุดเป็นศูนย์กลางสำคัญสู่ข้อมูลข่าวสารของนักเรียนเพื่อการเติบโตเฉพาะบุคคล สังคม และวัฒนธรรม สถานที่ทางกายภาพและทางดิจิทัลนี้เป็นที่รู้จักกันในชื่อหลายคำ เช่น ศูนย์สื่อมวลชนของโรงเรียน ศูนย์กลางเอกสารและข้อมูลห้องสมุด ศูนย์ทรัพยากรห้องสมุด ศูนย์การเรียนรู้ห้องสมุด แต่ห้องสมุดโรงเรียนเป็นคำที่ใช้บ่อยที่สุด

สรุปได้ว่าห้องสมุดโรงเรียนเป็นสถานที่รวบรวมทรัพยากรสารสนเทศและองค์ความรู้หลากหลายรูปแบบเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ จึงนับว่าเป็นแหล่งสารสนเทศที่สำคัญสำหรับการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้สอน และประชาชนทั่วไป และเป็นสถานที่วางรากฐานให้นักเรียนรักการอ่าน การเรียนรู้ และการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองตลอดชีวิต

2. วัตถุประสงค์ของห้องสมุดโรงเรียน

ภารกิจของห้องสมุดโรงเรียนต้องคำนึงถึงบริบททางการศึกษาภายในห้องสมุดโรงเรียน และโรงเรียน การมุ่งเน้นทรัพยากรที่รองรับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี และแนวทางในการวางแผนที่จะให้บริการชุมชนด้วยการกำหนดความเข้าใจในความต้องการของสมาชิกผู้ใช้บริการ ทักษะการใช้ทรัพยากร และการผลิตการพัฒนาผลิตภัณฑ์สารสนเทศที่จำเป็นเพื่อตอบสนองความต้องการสำหรับผู้รับบริการ และผลที่คาดว่าจะจะเป็นประโยชน์ต่อชุมชน สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

ทางการศึกษา การเตรียมนักเรียนสำหรับการทำงานในอนาคตของพวกเขา และในฐานะพลเมือง (IFLA, 2015, p. 19) โดยทั่วไปวัตถุประสงค์ของห้องสมุดโรงเรียนมีดังต่อไปนี้

1) เพื่อสนับสนุนส่งเสริมการเรียนการสอนในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ผู้สอน และชุมชนได้

2) เพื่อส่งเสริมและแนะนำการอ่าน ให้นักเรียนได้มีโอกาสเลือกอ่านหนังสือได้ตามความสนใจและความสามารถของแต่ละบุคคล พัฒนาการอ่านของตนถึงการอ่านได้อย่างลึกซึ้ง วิเคราะห์ วิจัย สารคดี บทความ ข่าวสารได้ และสามารถสังเคราะห์นำมาใช้ประโยชน์ทั้งด้านการศึกษา และการดำเนินชีวิตเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

3) เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เพื่อให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านต่างๆ ตามความเหมาะสมของแต่ละบุคคล

4) เพื่อช่วยสร้างเสริมนิสัยรักการอ่านให้แก่นักเรียน

5) เพื่อฝึกให้นักเรียนมีประสบการณ์ในการใช้ห้องสมุดและสามารถใช้ห้องสมุดเพื่อศึกษาค้นคว้าต่อไปในอนาคต อันจะเป็นการพัฒนาความสนใจและสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้

6) เพื่อให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และกิจกรรมของชุมชนต่าง ๆ ในโรงเรียน

7) เพื่อให้นักเรียนสามารถใช้สื่อ วัสดุ โสตทัศน ที่ให้บริการในห้องสมุดได้มีทักษะการใช้สื่อ สารสนเทศ และเทคโนโลยี

8) เพื่อให้นักเรียนได้รู้จักการใช้ห้องสมุดในโรงเรียนในเบื้องต้น ก่อนจะก้าวไปสู่การใช้ห้องสมุดอื่น ๆ เช่น ห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดมหาวิทยาลัย เป็นต้น เพื่อการศึกษาค้นคว้าขั้นสูงต่อไป

3. องค์ประกอบองค์การดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียน

การดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จจะต้องมีองค์ประกอบองค์การดำเนินงาน คือ บุคลากร วัสดุครุภัณฑ์ งบประมาณ และสถานที่เพื่อการบริการ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1) บุคลากรประกอบด้วย ผู้บริหารเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของห้องสมุดทั้งการจัดสรรงบประมาณ กำลังคน เพื่อให้การดำเนินงานห้องสมุดบรรลุวัตถุประสงค์ และบุคลากรที่ทำหน้าที่ปฏิบัติงานในห้องสมุดมีหน้าที่สำคัญในการให้บริการ การดำเนินงานในห้องสมุด เช่น บรรณารักษ์ นักวิชาการโสต เจ้าหน้าที่แผนกต่าง ๆ ในห้องสมุด เป็นต้น

2) วัสดุครุภัณฑ์ประกอบด้วย โต๊ะ เก้าอี้อ่านหนังสือ ชั้นวางหนังสือ รวมถึงเครื่องมืออุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ให้บริการและผู้ใช้บริการห้องสมุด นอกจากนี้ยังรวมถึงทรัพยากรสารสนเทศหลากหลายรูปแบบที่ให้บริการในห้องสมุด

3) งบประมาณ เป็นปัจจัยในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ และการดำเนินงาน กิจกรรมต่างๆ ในห้องสมุด

4) สถานที่เพื่อการบริหาร เป็นแหล่งรวบรวมทรัพยากรสารสนเทศ สื่อทัศนวัสดุ สื่อสารสนเทศ และเทคโนโลยี เพื่อการบริหารและการดำเนินงานของห้องสมุด

การดำเนินงานห้องสมุด สิ่งที่ห้องสมุดต้องคำนึงถึงในการส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีดังต่อไปนี้ (IFLA, 2015, p. 15)

1) บรรณารักษ์โรงเรียนที่มีคุณสมบัติเหมาะสมและได้รับการศึกษาอย่างเป็นทางการ ในด้านบรรณารักษ์โรงเรียนและการสอนในห้องเรียน ซึ่งจะช่วยให้มีความเชี่ยวชาญระดับมืออาชีพที่จำเป็นสำหรับบทบาทที่ซับซ้อนของการเรียนการสอน การอ่าน และการพัฒนาความรู้การจัดการห้องสมุดโรงเรียนความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่การสอนและการมีส่วนร่วมกับชุมชนด้านการศึกษา

2) มีการจัดเก็บคอลเล็กชันที่มีคุณภาพสูงหลากหลาย โดยเฉพาะสื่อมัลติมีเดีย และสื่อดิจิทัล ที่สนับสนุนหลักสูตรการศึกษาอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการของโรงเรียนรวมถึงโครงการเฉพาะบุคคลและการพัฒนาส่วนบุคคล

3) มีนโยบายและแผนการที่ชัดเจน สำหรับการเติบโตและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชนและสังคม

คุณลักษณะดังกล่าวข้างต้นของห้องสมุดโรงเรียนเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับภารกิจและวัตถุประสงค์ของห้องสมุดโรงเรียน มีการวิจัยห้องสมุด ที่แสดงให้เห็นว่าศักยภาพของห้องสมุดโรงเรียนที่มีผลกระทบต่อการเรียนรู้ของนักเรียน และสอดคล้องกับบริบททางการศึกษาภายในห้องสมุดโรงเรียน และตัวโรงเรียนเอง บทบาทของห้องสมุดในยุคศตวรรษที่ 21 ต้องจัดหาสารสนเทศ สื่อเทคโนโลยี จัดเตรียมแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมแก่ผู้เรียน ภายใต้เทคโนโลยีดิจิทัลและช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายรูปแบบ ให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียนทุกคนให้ได้มากที่สุด เพื่อส่งเสริมทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 จึงต้องจัดกิจกรรมเชิงรุกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะการรู้สารสนเทศ ทักษะการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เรียน ร่วมกับผู้สอน รวมถึงบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลที่เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอน เช่น การจัดเตรียมคอลเล็กชัน สารสนเทศ สื่อแหล่งเรียนรู้ เพื่อการเข้าถึงได้สำหรับทุกคน ท่ามกลางสารสนเทศที่มีทั้งจริงและเท็จ พฤติกรรมการใช้งานอินเทอร์เน็ต สื่อสังคมออนไลน์ มีแนวโน้มการใช้งานสูงขึ้นเรื่อย ๆ ห้องสมุดจึงมีความจำเป็นที่ต้องมีการพัฒนานวัตกรรมวิธีการ การเข้าถึงเทคโนโลยี การเข้าถึงการบริการอย่างเท่าเทียม จะช่วยให้ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ มีส่วนร่วมในสังคมและชุมชนได้อย่างบริบูรณ์

องค์ประกอบมาตรฐานห้องสมุดโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

หมวดที่ 1 มาตรฐานด้านผู้บริหาร

มาตรฐานด้านผู้บริหารมี 3 มาตรฐาน มีตัวบ่งชี้แต่ละมาตรฐานดังนี้

มาตรฐานที่ 1 ผู้บริหารมีความสามารถในการบริหารจัดการ มี 6 ตัวบ่งชี้

1. ผู้บริหารมีการกำหนดนโยบายและแผนการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียน
  - 1.1 มีแผนการพัฒนาห้องสมุดไว้ในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน
  - 1.2 มีการกำหนดนโยบายให้ครูผู้สอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ จัดการเรียนการสอนโดยใช้ห้องสมุดเป็นแหล่งเรียนรู้
  - 1.3 มีการกำหนดนโยบายการใช้ห้องสมุดเพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียน ครู บุคลากร และชุมชน
2. ผู้บริหารจัดให้มีโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจน
  - 2.1 มีการกำหนดโครงสร้างการบริหารงานห้องสมุด แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารงานห้องสมุดและคณะกรรมการดำเนินงานห้องสมุด
  - 2.2 มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรตามโครงสร้างและส่งเสริมให้มีการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่
  - 2.3 มีการประชุมคณะกรรมการบริหารงานห้องสมุดและคณะกรรมการดำเนินงานห้องสมุด อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง
  - 2.4 มีการแต่งตั้งครูหรือบุคลากรทำหน้าที่บรรณารักษ์เป็นคณะกรรมการฝ่ายวิชาการ
3. ผู้บริหารจัดให้มีครูหรือบุคลากรทำหน้าที่บรรณารักษ์ และเจ้าหน้าที่ห้องสมุด
  - 3.1 มีการแต่งตั้งครูหรือบุคลากรทำหน้าที่บรรณารักษ์ และเจ้าหน้าที่ห้องสมุด
  - 3.2 มีการเสริมแรง ให้ขวัญและกำลังใจแก่ครูหรือบุคลากรทำหน้าที่บรรณารักษ์ และเจ้าหน้าที่ห้องสมุด
  - 3.3 มีการส่งเสริมสนับสนุน และให้โอกาสแก่ครูหรือบุคลากรทำหน้าที่บรรณารักษ์ และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดได้รับการพัฒนา
4. ผู้บริหารจัดให้มีงบประมาณสำหรับการดำเนินงานและพัฒนาห้องสมุด
  - 4.1 มีการจัดสรรงบประมาณประจำปี เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานและการพัฒนาห้องสมุด
  - 4.2 มีการจัดหางบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนจากแหล่งทุนภายในและภายนอก เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานและการพัฒนาห้องสมุด
5. ผู้บริหารจัดให้มีห้องสมุดโรงเรียนที่ได้มาตรฐานไว้บริการนักเรียน ครู ผู้บริหาร บุคลากรภายในโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน
  - 5.1 จัดให้มีห้องสมุดโรงเรียนที่มีขนาดเหมาะสม
  - 5.2 ห้องสมุดตั้งอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสม เป็นศูนย์กลางสะดวกต่อการเข้าไปใช้บริการ
  - 5.3 ห้องสมุดมีสภาพดี

- 5.4 ห้องสมุดมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้
- 5.5 จัดให้มีวัสดุครุภัณฑ์เพียงพอกับการใช้บริการ
- 5.6 จัดให้มีวัสดุครุภัณฑ์เหมาะสมกับวัยของนักเรียน
- 5.7 จัดให้มีทรัพยากรสารสนเทศที่เพียงพอกับการใช้บริการ
- 5.8 จัดให้มีทรัพยากรสารสนเทศเหมาะสมกับวัยของนักเรียน
6. ผู้บริหารนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน
  - 6.1 มีแผนการนิเทศงานห้องสมุด
  - 6.2 มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน
  - 6.3 มีการรายงานผลการดำเนินงานต่อหน่วยงานต้นสังกัดและผู้ที่เกี่ยวข้อง
  - 6.4 มีการนำผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนาห้องสมุด
  - 6.5 มีการนำมาตรฐานห้องสมุดโรงเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมาใช้ในการบริหารงานห้องสมุด
    - มาตรฐานที่ 2 ผู้บริหารส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาห้องสมุด
      1. ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ชุมชนมาใช้บริการห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้
      2. ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียน
      3. ผู้บริหารสร้างเครือข่ายความร่วมมือและแสวงหาความช่วยเหลือจากหน่วยงานและองค์กรอื่น ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อพัฒนาห้องสมุดโรงเรียน
    - มาตรฐานที่ 3 ผู้บริหารเป็นแบบอย่างในการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้
      1. ผู้บริหารเข้ารับการอบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านห้องสมุดอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
      2. ผู้บริหารใช้ห้องสมุดเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าเพื่อพัฒนาตนเองและพัฒนางาน
      3. ผู้บริหารมีนิสัยรักการอ่าน แสวงหาความรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
- หมวดที่ 2 มาตรฐานด้านครู

ครูหรือบุคลากรทำหน้าที่บรรณารักษ์ มี 5 มาตรฐาน มีตัวบ่งชี้แต่ละมาตรฐานดังนี้

  - มาตรฐานที่ 4 ครูหรือบุคลากรทำหน้าที่บรรณารักษ์มีความสามารถในการบริหารงานห้องสมุด
    1. มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจของห้องสมุดโรงเรียน
    2. มีการจัดทำแผนงาน โครงการห้องสมุดที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน
    3. มีการจัดทำโครงสร้างการบริหารงานห้องสมุด

4. มีการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศของห้องสมุดให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้
5. มีการประเมินผลการดำเนินงาน
6. มีการนำผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนางานห้องสมุด
7. มีการนำมาตรฐานห้องสมุดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมาใช้ในการบริหารงานห้องสมุด

มาตรฐานที่ 5 ครูหรือบุคลากรทำหน้าที่บรรณารักษ์มีความสามารถในการปฏิบัติงานเทคนิค

1. จัดให้มีทรัพยากรสารสนเทศที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร

2. จัดให้มีทรัพยากรสารสนเทศที่มีเนื้อหาเหมาะสม และตรงตามความต้องการของผู้ใช้บริการ

3. มีการจัดหมวดหมู่และทำรายการทรัพยากรสารสนเทศตามหลักสากล

4. มีการเตรียมทรัพยากรสารสนเทศเพื่อให้บริการ

5. ใช้เทคโนโลยีในการจัดเก็บและสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศอย่างเหมาะสมตามสภาพของโรงเรียน สะดวกต่อการเข้าถึงและใช้บริการ

6. มีการสำรวจทรัพยากรสารสนเทศประจำปี

7. มีการบำรุงรักษาทรัพยากรสารสนเทศให้อยู่ในสภาพพร้อมให้บริการ

มาตรฐานที่ 6 ครูหรือบุคลากรทำหน้าที่บรรณารักษ์มีความสามารถในการให้บริการ

1. มีการจัดทำระเบียบการใช้ห้องสมุด

2. มีการจัดทำตารางการใช้ห้องสมุดที่ชัดเจน

3. มีการแนะนำการใช้ห้องสมุด และการรับรู้ เข้าถึง และใช้ประโยชน์จากสารสนเทศ

4. มีการสอนวิชาการใช้ห้องสมุด และการรับรู้ เข้าถึง และใช้ประโยชน์จากสารสนเทศ

5. มีการจัดบริการการอ่านและการศึกษาค้นคว้า

6. มีการจัดบริการยืม-คืน

7. มีการจัดบริการตอบคำถามและช่วยค้นคว้า

8. มีการจัดบริการเชิงรุกอย่างหลากหลาย

9. มีการจัดบริการสืบค้นทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์และทางอินเทอร์เน็ต

10. มีการจัดเก็บสถิติการใช้บริการ

มาตรฐานที่ 7 ครูหรือบุคลากรทำหน้าที่บรรณารักษ์มีความสามารถในการจัดกิจกรรม

1. มีการจัดกิจกรรมห้องสมุดเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร

2. มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านอย่างหลากหลายเพื่อปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน

3. มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านอย่างต่อเนื่องเพื่อปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน

มาตรฐานที่ 8 ครูหรือบุคลากรทำหน้าที่บรรณารักษ์มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

1. มีการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และมีนิสัยรักการอ่าน
2. มีทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่
3. เข้ารับการอบรม สัมมนา ศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่อง หรือศึกษาต่อ
4. เป็นสมาชิกสมาคม ชมรม หรือกลุ่มวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง
5. มีการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับการดำเนินงาน

ห้องสมุด

6. มีวุฒิบรรณารักษศาสตร์หรือสารสนเทศศาสตร์ หรือผ่านการศึกษาอบรมด้านงานห้องสมุด
- มาตรฐานด้านครูผู้สอน

ครูผู้สอน มี 2 มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ในแต่ละมาตรฐานมีดังนี้

มาตรฐานที่ 9 ครูผู้สอนใช้ห้องสมุดเพื่อการเรียนการสอน

1. มีแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการการใช้ห้องสมุดในสาระการเรียนรู้ที่ตนเองรับผิดชอบ
2. มีส่วนร่วมในการเสนอหรือคัดเลือกทรัพยากรสารสนเทศ
3. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ห้องสมุดเป็นแหล่งเรียนรู้
4. มีส่วนร่วมในการประเมินผลการใช้ห้องสมุด

มาตรฐานที่ 10 ครูผู้สอนมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านแก่นักเรียน

1. มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในสาระการเรียนรู้ที่ตนเองรับผิดชอบอย่าง

หลากหลาย

2. มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในสาระการเรียนรู้ที่ตนเองรับผิดชอบอย่าง

ต่อเนื่อง

3. มีการประสานความร่วมมือกับครูบรรณารักษ์ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน
4. มีการประเมินผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน
5. มีการรายงานผลการประเมิน ผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านต่อผู้บริหาร

โรงเรียน

6. มีการเผยแพร่การประเมินให้ผู้เกี่ยวข้องและสาธารณชนทราบ
7. มีการนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน

มาตรฐานด้านนักเรียน

หมวดที่ 3 มาตรฐานด้านนักเรียน มี 2 มาตรฐาน มีตัวบ่งชี้ในแต่ละมาตรฐาน ดังนี้

มาตรฐานที่ 11 นักเรียนมีความสามารถในการรับรู้ เข้าถึง และใช้ประโยชน์จากสารสนเทศ

1. กำหนดลักษณะและขอบเขตของสารสนเทศที่ต้องการได้
2. ค้นหาสารสนเทศที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ตัดสินใจเลือกสารสนเทศที่เข้าถึงได้อย่างถูกต้อง
4. สรุป เรียบเรียงแนวคิดจากสารสนเทศที่ค้นพบได้
5. จัดเก็บและเผยแพร่สารสนเทศได้
6. สร้างองค์ความรู้จากการศึกษาค้นคว้าได้
7. มีจิตสำนึกที่ดีในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ
8. มีคุณธรรมและจริยธรรมในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ

มาตรฐานที่ 12 นักเรียนมีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน และมีนิสัยรักการอ่าน

1. นักเรียนเข้าใช้ห้องสมุดอย่างสม่ำเสมอ
2. นักเรียนยืมหนังสือหรือสื่อทรัพยากรสารสนเทศอื่นอย่างสม่ำเสมอ
3. นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่านอย่างสม่ำเสมอ
4. นักเรียนมีปริมาณการอ่านเหมาะสมกับระดับชั้น ตามเกณฑ์การอ่านหนังสือขั้นต่ำที่

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด

หมวดที่ 4 มาตรฐานด้านทรัพยากรสารสนเทศ มี 3 มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ในแต่ละมาตรฐาน มีดังนี้

มาตรฐานที่ 13 ทรัพยากรสารสนเทศประเภทวัสดุตีพิมพ์

1. ห้องสมุดมีหนังสืออ้างอิง เช่น หนังสือพระราชนิพนธ์ พระนิพนธ์สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนโดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สารานุกรม พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน เป็นต้น

2. ห้องสมุดมีหนังสือสารคดี บันเทิงคดี หนังสือภาษาต่างประเทศ วารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์ จุลสาร เอกสารหลักสูตรที่เหมาะสม สอดคล้องกับหลักสูตรและความต้องการของผู้ใช้บริการ

3. ห้องสมุดมีหนังสือน้อย 10 เล่ม ต่อนักเรียน 1 คน

4. ห้องสมุดมีวารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์ ไว้ให้บริการอย่างเหมาะสมและเพียงพอ

มาตรฐานที่ 14 ทรัพยากรสารสนเทศประเภทวัสดุไม่ตีพิมพ์

ห้องสมุดมีวัสดุไม่ตีพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ในปริมาณที่เหมาะสมและสอดคล้องกับหลักสูตร และความต้องการของผู้ใช้บริการ เช่น ลูกโลก แผนที่ หุ่นจำลอง ของตัวอย่าง เกม ของเล่น เสริมทักษะ วิดีทัศน์ ซีดี-รอม ดีวีดี บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ บทเรียนออนไลน์ เป็นต้น

มาตรฐานที่ 15 การจัดการทรัพยากรสารสนเทศโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

1. ห้องสมุดใช้โปรแกรมห้องสมุดอัตโนมัติ
2. ห้องสมุดมีการสืบค้นออนไลน์ทางเว็บไซต์

3. ห้องสมุดมีเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อสนับสนุนการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ

4. ห้องสมุดมีการจัดฝึกอบรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของห้องสมุด

หมวดที่ 5 มาตรฐานด้านอาคารสถานที่ และวัสดุครุภัณฑ์ มี 2 มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ในแต่ละมาตรฐาน มีดังนี้

มาตรฐานที่ 16 อาคารสถานที่

1. ห้องสมุดตั้งอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสม สะดวกในการเข้าใช้บริการ

2. ห้องสมุดมีการออกแบบ ตกแต่งอย่างเหมาะสม และสวยงาม

3. ห้องสมุดมีการจัดพื้นที่และบรรยากาศที่เอื้อต่อการอ่านและการเรียนรู้

4. ห้องสมุดมีการจัดการด้านสภาพแวดล้อม (สะอาด แสงสว่าง เสียง และการถ่ายเทอากาศ)

อย่างเหมาะสม

5. ห้องสมุดมีมาตรการในการรักษาความปลอดภัยของห้องสมุดและผู้ใช้บริการ

มาตรฐานที่ 17 วัสดุครุภัณฑ์

1. ห้องสมุดมีครุภัณฑ์ที่เหมาะสมกับขนาดของห้องและผู้ใช้บริการ

2. ห้องสมุดมีครุภัณฑ์เพียงพอและจัดวางได้เหมาะสมกับการปฏิบัติงานและให้บริการ

3. ห้องสมุดมีครุภัณฑ์ เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ที่รองรับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของห้องสมุด (คอมพิวเตอร์เพื่อการสืบค้น และคอมพิวเตอร์เพื่อการปฏิบัติงาน)

4. ห้องสมุดมีเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์และการให้บริการ

4. มาตรฐานห้องสมุดโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2556

วิสัยทัศน์

ห้องสมุดโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นห้องสมุดมีชีวิตที่ได้มาตรฐานมีบรรณารักษ์ที่มีประสิทธิภาพ ให้บริการทรัพยากรสารสนเทศครบถ้วนและทันสมัย มุ่งพัฒนานักเรียน ให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ และแก้ไขปัญหา ใช้การอ่านเพื่อพัฒนาตนเอง และเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมโลก

หลักการ

ห้องสมุดโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการสำคัญเพื่อนำไปสู่มาตรฐานดังนี้

1. มุ่งพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้หลักของโรงเรียน ที่มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการอ่านและการเรียนรู้ โดยมีบุคลากรประจำห้องสมุดที่มีความรู้ ความสามารถเหมาะสมกับลักษณะงาน

2. เป็นมาตรฐานที่มุ่งพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนเพื่อใช้ในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรและการค้นคว้าหาความรู้ โดยใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการ เพื่อให้การบริหารจัดการ และการให้บริการทรัพยากรสารสนเทศหลายรูปแบบที่มีคุณภาพ ทันสมัย สอดคล้องกับหลักสูตร และตรงกับความต้องการของผู้ใช้บริการ

3. มุ่งส่งเสริมและสร้างวัฒนธรรมการอ่านให้เกิดขึ้นในโรงเรียน โดยเน้นความร่วมมือระหว่างห้องสมุดและห้องเรียน ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านอย่างหลากหลายและต่อเนื่อง ทั้งการอ่านเพื่อความเพลิดเพลิน รวมถึงการอ่านเพื่อการค้นคว้าหาความรู้ เพื่อสร้างนิสัยรักการอ่านที่ยั่งยืนให้แก่นักเรียน ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้บริหารโรงเรียน

4. มุ่งให้นักเรียนมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นผู้ใช้สารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ มีจริยธรรม และสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้ด้วยตนเอง

5. เป็นแนวทางในการดำเนินงานและพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน ดำเนินงานอย่างเป็นระบบ มีการวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อให้ห้องสมุดให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ ทัวถึง และผู้รับบริการพึงพอใจ

6. เน้นการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนโดยบุคลากรทุกฝ่าย ทั้งนักเรียน ครูบรรณารักษ์ ครูผู้สอน ผู้บริหารโรงเรียน ชุมชน หน่วยงาน และองค์กร

7. ผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญและเป็นผู้ดำเนินการสร้างความตระหนักให้บุคลากรทุกคนในโรงเรียนเห็นความสำคัญของห้องสมุดโรงเรียน และสนับสนุนการดำเนินงานและการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียน

เป้าหมาย

เป้าหมายของห้องสมุดโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีดังนี้

1. ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรโดยมุ่งหมายพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

2. ส่งเสริมการอ่านและการใช้ห้องสมุด โดยกระตุ้นและส่งเสริมให้นักเรียนอ่าน ดู ฟัง จากทรัพยากรสารสนเทศและสื่อหลากหลายประเภทและรูปแบบ ทั้งการอ่านภายในห้องสมุดและภายนอกห้องสมุดเพื่อความเพลิดเพลิน เสริมสร้างจินตนาการ การค้นคว้าหาความรู้ ความเข้าใจ สำหรับการเรียน การเรียนรู้ตลอดชีวิต และความเข้าใจในสังคมและวัฒนธรรมที่หลากหลาย

3. สร้างนิสัยรักการอ่านที่ยั่งยืนให้แก่ นักเรียน ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้บริหารโรงเรียน

4. ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยพัฒนาให้นักเรียนมีทักษะและนิสัยในการตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ วางแผน แสวงหา เลือกลงและประเมินวิธีการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ของตนเอง

เพื่อให้นักเรียนเป็นผู้เรียนที่มีความรับผิดชอบ สามารถพึ่งพาตนเอง และเติบโตเป็นพลเมืองที่สามารถพึ่งพาตนเอง และมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

5. ส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะการรับรู้ เข้าถึง ประเมิน เลือก ใช้ประโยชน์จากสารสนเทศ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีจริยธรรม เพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้และการดำเนินชีวิต

6. ส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนได้เข้าถึงองค์ความรู้ ความคิด วัฒนธรรม และข้อมูล ข่าวสารที่เหมาะสมกับวัยได้อย่างเสรี

7. ให้บริการที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน แก่นักเรียน ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

8. ใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการ และพัฒนาให้นักเรียนมีทักษะ การใช้เทคโนโลยีด้วยความรับผิดชอบต่อและมีประสิทธิภาพ เพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถแสวงหาความรู้ และมีทักษะสำหรับการดำเนินชีวิตในคริสต์ศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

9. บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยติดตามความรู้ ข่าวสาร ความคิด และนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อเป็นเครื่องมือในการเตรียมความพร้อมของนักเรียนสำหรับการเรียนรู้และการดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบันที่มีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. บทบาทห้องสมุดในศตวรรษที่ 21

ห้องสมุดมีบทบาทในส่วนการสนับสนุนโรงเรียนให้สามารถขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมได้ และมีส่วนร่วมในการเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องปรับตัวให้ทันกับเทคโนโลยีเปลี่ยนโลก ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้วิธีการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ แบบสืบเสาะ และการสื่อสารแบบมัลติฟังก์ชันหลากหลายช่องทาง บรรณารักษ์มีส่วนช่วยผู้สอนในการเตรียมความพร้อมผู้เรียนให้เกิดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 และห้องสมุดโรงเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้แบบเป็นพลวัต (Kuhlthau, 2018) ห้องสมุดโรงเรียนต้องทำความเข้าใจบริบทของโรงเรียน การบริหารจัดการ สร้างสรรค์บริการใหม่ ๆ ที่สามารถสนับสนุนเป้าหมายของโรงเรียน พัฒนาสังคมและชุมชน บทบาทของบรรณารักษ์คือ สนับสนุนการเรียนรู้ (Learning support services) สนับสนุนการสอน (Teaching support services) สนับสนุนการสร้างนวัตกรรม (Innovation support services) ดังนั้นบรรณารักษ์ต้องแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้แบบเปิดที่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย และสร้างบทเรียน หรือนวัตกรรมส่งเสริมการเรียนรู้และทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้ (รุจเรขา วิทยายุทธภูมิกุล, 2560)

แต่ปัจจุบันสิ่งที่ห้องสมุดโรงเรียนทั่วไปต้องเผชิญคือ ผู้ใช้ห้องสมุดลดลง ลักษณะทางกายภาพของห้องสมุด อาคารสถานที่เพื่อการบริการไม่ตอบสนองวิถีการดำเนินชีวิตของผู้ใช้บริการในปัจจุบัน เกิดช่องว่างระหว่างคนยุคดิจิทัลโดยกำเนิดกับคนยุคอะนาล็อก การขาดทักษะในการจัดการ

สารสนเทศและการจัดการความรู้ แต่มีข้อมูล สารสนเทศมหาศาลในองค์กร กลุ่มคนเจนเนอเรชัน Z หรือคนเจนเนอเรชัน M เป็นผู้ใช้บริการยุคใหม่ รวมถึงความต้องการการใช้บริการของกลุ่มผู้พิการ หรือผู้ที่มีความต้องการพิเศษ [11] ดังนั้นบรรณารักษ์จึงต้องทำงานร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเช่น ผู้เรียน ครู ผู้ช่วยครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และสมาชิกในชุมชน ของห้องสมุดโรงเรียน ส่งผลต่อบทบาท และความรับผิดชอบของบรรณารักษ์ในศตวรรษที่ 21 จะต้องปรับตัวและเปลี่ยนแปลง โดยต้อง ปรับตัวเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อห้องสมุด เป็นผู้ช่วยครู เป็นครูผู้สอน มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน เป็นนักบริหารข้อมูล ผู้เชี่ยวชาญด้านข้อมูล บทบาทในการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของบรรณารักษ์โรงเรียน ต้องสามารถสอนผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถด้านการรู้สารสนเทศ การรู้เท่าทันสื่อ และการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อผู้เรียนทุกคนในสภาพแวดล้อม ทางวิชาการในฐานะพลเมืองดิจิทัล (EBSCO, 2017)

แนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับเด็กพิเศษเรียนร่วมและการจัดการเรียนร่วม

1. แนวคิดเกี่ยวกับเด็กพิเศษและหลักการจัดการศึกษา

เด็กที่มีความต้องการพิเศษ หมายถึง เด็กที่มีความต้องการทางการศึกษาแตกต่างไปจาก เด็กปกติ ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการดูแลช่วยเหลือเป็นพิเศษ เพิ่มเติมจากวิธีการจัดการเรียนการสอน ตามปกติ เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพโดยเด็กที่มีความต้องการพิเศษอาจเป็นเด็กออทิสติก เด็กที่มีความบกพร่องด้านสติปัญญา (MR) เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ (LD) เด็กที่มีความบกพร่องด้านอารมณ์หรือพฤติกรรม เด็กที่มีความบกพร่องด้านการได้ยิน (หูตึง หรือหูหนวก) เด็กที่มีความบกพร่องด้านสายตา (ทั้งเห็นบางส่วน และบอดสนิท)

สำหรับประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ นักการศึกษาพิเศษทั้งในและต่างประเทศ ได้กำหนดประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษไว้ดังนี้

Cavallaro และ Haney (1999) ระบุว่ากฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาที่เรียกว่า The Individuals with Disabilities Education Act หรือ IDEA '97 ได้กำหนดเด็กและเยาวชนที่มีความต้องการพิเศษไว้ 13 ประเภท ดังนี้

1) เด็กออทิสซึม (Autism) หมายถึง เด็กที่มีความบกพร่องด้านการสื่อสารและด้านสังคม โดยเฉพาะเรื่องการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และความผิดปกตินี้ อาจพบได้ก่อนอายุ 3 ขวบ

2) เด็กหูหนวก (Deafness) หมายถึง เด็กที่สูญเสียการได้ยินอย่างรุนแรงจนไม่สามารถรับข้อมูลทางภาษาและการสื่อสารผ่านช่องทางการได้ยิน ไม่ว่าจะใช้เครื่องช่วยขยายเสียง หรือไม่ใช้เครื่องช่วยขยายเสียง (Amplification) ไต ๆ ก็ตาม

3) เด็กหูหนวก-ตาบอด (Deaf blindness) หมายถึง เด็กที่สูญเสียการได้ยินและการเห็นร่วมกัน เป็นการสูญเสียที่ผสมผสานกันทำให้เกิดข้อบกพร่องในการสื่อสารอย่างรุนแรง รวมทั้งมีผลกระทบต่อพัฒนาการอื่น ๆ เกือบทุกด้าน ทำให้เด็กไม่สามารถรับบริการในโปรแกรมการศึกษาพิเศษ ทั้งในโรงเรียนสำหรับคนตาบอดหรือหูหนวกอย่างใดอย่างหนึ่งได้

4) เด็กหูตึง (Hearing Impairment) หมายถึง เด็กที่ยังมีการได้ยินเหลืออยู่มากพอเพียงที่จะรับข้อมูลผ่านทางกรได้ยิน โดยทั่วไปไม่ว่าจะสูญเสียการได้ยินมากหรือน้อยจะใส่เครื่องช่วยฟัง (Hearing aids) การจัดการศึกษาไม่รวมกับบุคคลประเภทหูหนวก (Deafness)

5) เด็กปัญญาอ่อน (Mental retardation) หมายถึง เด็กที่มีสติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ รวมทั้งมีความบกพร่อง (Deficits) ในเรื่องของการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตนเองและมีความพัฒนาการด้านต่างๆ ต่ำกว่าเกณฑ์

6) เด็กที่มีความพิการซ้อน (Multiple disabilities) หมายถึง เด็กที่มีสภาพความบกพร่อง หรือความพิการมากกว่า 1 อย่างในบุคคลคนเดียวกันเช่น ตาบอดและปัญญาอ่อนหรือปัญญาอ่อนและมีความพิการทางด้านร่างกาย เป็นต้น ซึ่งการผสมผสานกันของการสูญเสียประสาทสัมผัสด้านต่าง ๆ นั้นเป็นสาเหตุสำคัญทำให้เกิดความพิการที่รุนแรงไม่สามารถจัดการศึกษาพิเศษตามประเภทความพิการแบบใดแบบหนึ่งได้ และไม่จัดรวมกับความพิการประเภทหูหนวก-ตาบอด (Deaf blindness)

7) เด็กที่มีความบกพร่องด้านร่างกาย (Orthopedic impairment) หมายถึง เด็กที่เกิดมา มีร่างกายไม่ปกติมาแต่กำเนิด (Congenital anomaly) เช่น แขน ขา ดันแต่กำเนิด เท้าปุก หรืออวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายขาดหายไป รวมทั้งเด็กที่มีความผิดปกติ บกพร่องจากสาเหตุของเชื้อโรคหลายอย่าง เช่น โปลิโอ วัณโรคกระดูก เด็กที่มีความพิการของระบบประสาททำให้เกิดความยากลำบากในการเคลื่อนไหว เช่น เด็กที่เป็นอัมพาตเพราะสมองบาดเจ็บหรือพิการที่เรียกว่า ซีรีบรัลพาลซี (Cerebral Palsy : CP) โรคลมชัก เป็นต้น

8) เด็กที่มีความพิการที่เกิดจากความเจ็บป่วยและโรคเรื้อรัง (Other health impairment) หมายถึง เด็กที่สภาพความพิการมาจากปัญหาทางด้านสุขภาพและความเจ็บป่วยเรื้อรัง จะด้วยสาเหตุใดก็ตาม เช่น สภาวะของโรคเลือด โรคหัวใจ โรคปอด โรคลมชัก โรคเบาหวาน โรคหอบหืด โรคมุมแพ้งบางอย่างที่จะนำไปสู่โรคมะเร็งเม็ดเลือด (Leukemia)

9) เด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์ (Emotional disturbance) หมายถึง เด็กที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากเด็กปกติทั่วไปอันเนื่องมาจากอารมณ์ ไม่เป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน ครู เป็นเด็กที่ขาดความสุข มีอารมณ์เก็บกดพัฒนาไปสู่อาการของโรคจิต โรคประสาท จนถึงจิตเภทได้ (Schizophrenia)

10) เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ (Specific learning disability) หมายถึง เด็กที่มีความบกพร่องอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างในกระบวนการพื้นฐานด้านจิตวิทยาในการรับรู้ หรือการใช้ภาษาทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน ซึ่งมีผลกระทบทำให้เกิดปัญหาด้านการฟัง การคิดการพูด การอ่าน การเขียน การสะกดคำและการคิดคำนวณทางคณิตศาสตร์ ทั้งนี้ ไม่ได้หมายรวมถึงเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน หรือมีความบกพร่องระบบประสาท กล้ามเนื้อ ปัญญาอ่อน มีปัญหาทางอารมณ์ หรือเด็กที่ด้อยโอกาสมาจากครอบครัวที่มีสภาพด้อยทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรมและสภาพแวดล้อม

11) เด็กที่มีปัญหาด้านการพูดและภาษา (Speech or language impairment) หมายถึง เด็กที่มีปัญหาในเรื่องการสื่อสาร เช่น ติดอ่าง มีความยากลำบากในการออกเสียงมีความบกพร่องในเรื่องการเข้าใจ ปัญหาการสื่อสาร เช่น ติดอ่าง มีความยากลำบากในการออกเสียง มีความบกพร่องในเรื่องการเข้าใจภาษา และการใช้ภาษา

12) เด็กที่มีปัญหาจากสมองได้รับบาดเจ็บ (Traumatic brain injury) หมายถึง เด็กที่มีสมองได้รับการกระทบกระเทือนจากอุบัติเหตุต่าง ๆ จากภายนอกมีผลทำให้สมองไม่สามารถสั่งการให้ร่างกายทำงานได้ตามปกติ และ/หรือสภาวะการปรับตัวทางด้านจิตวิทยาที่มีผลทำให้ร่างกายไม่ปกติอันเกิดมาจากสภาพของจิตใจ แต่ไม่รวมเด็กที่สมองพิการมาแต่กำเนิด (Congenital)

13) เด็กที่มีปัญหาความบกพร่องด้านการเห็นรวมทั้งผู้พิการตาบอดสนิท (Visual impairment including blindness) หมายถึง เด็กที่สูญเสียการเห็นตั้งแต่ระดับเล็กน้อยจนถึงตาบอดสนิท

กล่าวโดยสรุปประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ประกอบด้วย 1) เด็กที่มีความบกพร่องทางการมองเห็นรวมถึงผู้พิการตาบอดสนิท 2) เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินในระดับหูตึงและหูหนวก 3) เด็กที่มีความบกพร่องด้านร่างกาย 4) เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ 5) เด็กออทิสซึม 6) เด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์ 7) เด็กปัญญาอ่อน 8) เด็กที่มีความพิการซ้อน 9) เด็กที่มีปัญหาด้านการพูดและภาษา 10) เด็กที่มีความพิการที่เกิดจากความเจ็บป่วยและโรคเรื้อรัง และ 11) เด็กที่มีปัญหาจากสมองได้รับบาดเจ็บ

เกยูร วงศ์ก้อม (2553) ได้ระบุว่าจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2542 และ พ.ศ. 2543 และแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2549) ทำให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้รับสิทธิและโอกาสในด้านต่าง ๆ รวมถึงหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ได้ร่วมมือกันจัดการศึกษาพิเศษไว้ดังนี้

1) การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มแก่เด็กพิการและครอบครัว

2) มีรูปแบบการจัดบริการที่หลากหลายตามความเหมาะสม ทั้งในศูนย์การศึกษาพิเศษ โรงเรียนศึกษาพิเศษเฉพาะความพิการ โรงเรียนทั่วไป การศึกษานอกโรงเรียน สถานพยาบาลและตามอัยาศัย

3) สนับสนุนให้ครอบครัวและชุมชนมีความพร้อมในการฟื้นฟูสมรรถภาพ เพื่อให้ครอบครัวและชุมชนได้ตระหนักถึงการจัดการที่ทั่วถึงและครอบครัวรวมทั้งการพัฒนาความสามารถเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

4) หน่วยงานภาครัฐมีการร่วมมือกัน ประสานงาน และสนับสนุนการฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และเด็กที่มีความสามารถพิเศษ เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กระทรวงเทคโนโลยีและการสื่อสาร เป็นต้น

5) ส่งเสริม สนับสนุนให้ภาคเอกชน องค์กรการกุศลต่าง ๆ ได้เข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนางานการศึกษาพิเศษ

สำหรับส่วิมล อุดมพิริยะศักดิ์ (2553) ก็ได้ระบุว่าการศึกษาพิเศษมีหลักการ ดังนี้

- 1) สิทธิความเสมอภาค
- 2) สิทธิทางการศึกษา
- 3) การให้คนพิการได้มีโอกาสเรียนร่วมกับคนปกติ
- 4) สิทธิในการดำรงชีวิตพื้นฐาน
- 5) ผู้เรียนทุกคนมีความแตกต่างกัน
- 6) ผู้เรียนทุกคนมีพื้นฐานต่างกัน
- 7) ผู้เรียนทุกคนย่อมมีความสามารถอยู่ในตัว
- 8) การมีรูปแบบและวิธีการที่แตกต่างไปจากปกติ
- 9) การได้รับการศึกษาควบคู่ไปกับการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพ
- 10) การปรับให้เหมาะสมกับสภาพความเสียเปรียบของเด็กพิเศษแต่ละประเภท
- 11) การจัดโปรแกรมให้เป็นรายบุคคล
- 12) การได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึง
- 13) การมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย
- 14) สิทธิทางการเมืองโดยการมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียม

กล่าวโดยสรุปหลักการจัดการศึกษาพิเศษสำหรับคนพิการหรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วม มีหลักการดังนี้คือ 1) คำนึงถึงสิทธิความเท่าเทียม ความเสมอภาค การดำรงชีวิตพื้นฐาน และสิทธิทางการศึกษาที่ต้องเปิดโอกาสให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้มีโอกาสเรียนร่วมกับคนปกติ

2) ยอมรับในความแตกต่างของแต่ละบุคคลทั้งด้านกายภาพและความเสมอภาค จึงต้องมีรูปแบบการจัดบริการที่หลากหลายตามความเหมาะสม อาทิ ศูนย์สนับสนุนการศึกษาพิเศษ (DSS) การศึกษานอกโรงเรียน และสถานพยาบาล เป็นต้น 3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมมือกันในการจัดการศึกษาเรียนร่วม อาทิ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และสนับสนุนการฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษได้มีความมั่นใจในตนเองให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ และ 4) ส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคเอกชน องค์กรการกุศลต่าง ๆ ได้เข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการศึกษาพิเศษ

2. การจัดการเรียนร่วมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

แผนการศึกษาแห่งชาติได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาที่เท่าเทียมกันอย่างมีคุณภาพ มีความสุข มีทักษะที่จำเป็นที่จะดำรงอยู่ได้ในศตวรรษที่ 21 สอดรับกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์คือเตรียมคนในสังคมไทยให้มีทักษะในการดำรงชีวิตสำหรับโลกศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ดังนั้นผู้เรียนจึงต้องมีความสามารถด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี เพื่อสามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมีความจำเป็น และมีบทบาทที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากที่จะต้องประยุกต์ให้เข้ากับชีวิตประจำวัน และการเรียนของผู้เรียนในยุคดิจิทัล ในปัจจุบันความรู้จัดเก็บอยู่ในรูปแบบดิจิทัลเพื่อประโยชน์ต่อการเรียกใช้ ดิจิทัลจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญมากต่อการศึกษา (สกลิตโซค โพรธิสะอาด, 2559, หน้า 171) สถานศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวให้ทันกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนโลก สามารถใช้เทคโนโลยีเหล่านั้นให้เกิดประโยชน์สูงสุด และปลดล็อกการเข้าถึงและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนร่วมระหว่างผู้เรียนทั่วไปและผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษได้ การจัดการเรียนร่วมจะต้องค้นหาหนทาง วิธีการที่ออกแบบเพื่อคนทุกคน (Universal design) และสามารถใช้ได้กับทุกคนอย่างเป็นมิตร (Friendly design) เพื่อให้ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษสามารถพึ่งพาตนเองได้เป็นหลักสำคัญ สามารถเรียนรู้ร่วมกันกับผู้เรียนปกติได้อย่างเท่าเทียม (Netwong, 2018) เทคโนโลยีที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนร่วมจึงต้องสามารถใช้งานได้ทุกคนอย่างเป็นธรรมและมิตร นวัตกรรมที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของค่านิยมและหลักการฟื้นฟูอันส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนด้วย

เนื่องจากเทคโนโลยีดิจิทัลมีหลากหลายรูปแบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ การทำงาน และการติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวัน เครื่องมือที่ใช้ในมีลักษณะเป็นเครือข่ายเพื่อสร้างชุมชน ทำงานร่วมกัน ติดต่อสื่อสาร แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และนำเสนอเผยแพร่สารสนเทศ ดังนั้นความรู้ ความเข้าใจ การประเมิน การบูรณาการ การสร้างสรรค์ การประยุกต์สารสนเทศ จึงมีความจำเป็นเพื่อการอยู่รอดในยุคดิจิทัล ที่ใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีดิจิทัลในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในการจัดการเรียนการสอนแบบเรียนร่วมได้เช่น (coggle.it, 2018) สื่อการสอนแบบวิดีโอเช่น MOOC,

Screencastify สื่อการสอนที่ไม่ใช้วิดีโอเช่น AR/VR กิจกรรมออนไลน์หรือกิจกรรมในห้องเรียนโดยอาศัยเทคโนโลยีดิจิทัล เช่น Kohoot, Avatar เครื่องมือเพื่อการสร้างสังคมออนไลน์ เช่น Facebook, Line group เป็นต้น ดังนั้นนวัตกรรมเทคโนโลยีเสริมการสอนในยุคดิจิทัล จึงน่าจะมีส่วนผลักดันให้เกิดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อความอยู่รอดในยุคดิจิทัล ในการเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศอย่างอิสระ ค่าใช้จ่ายน้อย และเข้าถึงได้ทุกคน จึงเป็นทางเลือกหนึ่งในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการเรียนร่วมและส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ยุคศตวรรษที่ 21 การจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนยุคใหม่ (New Generation) ต้องส่งเสริมผู้เรียนให้สามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง สร้างสรรค์ความรู้ใหม่ ต่อยอดความรู้เดิม คิดและประยุกต์ใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์เพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมได้ กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี เพื่อให้ผู้เรียนยุคปัจจุบันก้าวทันเทคโนโลยีเปลี่ยนโลก (Disruptive technology) จึงมีความจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมผู้เรียน ทั้งผู้เรียนทั่วไปและผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ ให้สามารถเรียนรู้ร่วมกัน สร้างจุดร่วมในการทำงานร่วมกันภายใต้การไหลบ่าของสารสนเทศที่ซับซ้อนและสภาพแวดล้อมเทคโนโลยีดิจิทัล (Kuhlthau, 2018)

1. การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

พิมพันธ์ เตชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข (2558, หน้า 1-3) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับทักษะศตวรรษที่ 21 ของเด็กไทย ดังสมการ

$$\text{ทักษะศตวรรษที่ 21 ของเด็กไทย} = E (4R + 7C)$$

จากสมการอธิบายได้ว่า เด็กไทยในศตวรรษที่ 21 ต้องเป็นพลเมืองไทย พลเมืองอาเซียน และพลโลกที่มีคุณภาพ จึงจะอยู่ในโลกยุคปัจจุบันได้อย่างมีความสุข ดังนั้นต้องอาศัยความมีคุณธรรมและจริยธรรมคือ E (Ethical Person) ประสานกับทักษะ 2 กลุ่มคือ

1.1 กลุ่ม 4R ประกอบด้วย Read, Write, Arithmetics และ Reasoning สามารถจัดกลุ่มย่อยได้ 3 ทักษะหลักที่ควรเน้นคือ

1.1.1 การรู้หนังสือ (Literacy) เป็นความสามารถอ่านอย่างเข้าใจ (Read) และเขียนอย่างมีคุณภาพ (Write) การเขียนรายงานวิชาการ รายงานโครงการ บทความ ตลอดจนการนำเสนอด้วยวาจา

1.1.2 การรู้เรื่องจำนวน (Numeracy) เป็นทักษะการใช้ตัวเลขความน่าจะเป็น สถิติ ทักษะการชั่ง ตวง วัด รวมถึงการวิเคราะห์เชิงปริมาณ

1.1.3 การใช้เหตุผล (Reasoning) เป็นความสามารถในการอุปนัย นิรนัย การให้คำตอบแบบคาดคะเน การอุปมาอุปมัย และการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม อันเป็นปัจจัยของการทำงาน การดำเนินชีวิต และการอยู่อย่างพอเพียง

1.2 กลุ่ม 7C ประกอบด้วยทักษะหลักดังนี้

1.2.1 ทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (Creative problem solving skills) คือ ความสามารถของบุคคลผู้มีปัญญาในการค้นคว้า การแก้ปัญหา และผลิตงานเชิงสร้างสรรค์ สร้างสิ่งประดิษฐ์ทางวิทยาศาสตร์ สร้างผลผลิตที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต

1.2.2 ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ (Critical thinking skills) คือ ความสามารถอย่างชำนาญในการคิดที่จะทำหรือไม่ทำ เชื่อหรือไม่เชื่อในเหตุการณ์ของกิจวัตรประจำวัน และชีวิตการทำงาน

1.2.3 ทักษะการทำงานอย่างร่วมพลัง (Collaborative skills) คือ ความสามารถอย่างเชี่ยวชาญในการทำงานเป็นกลุ่ม เป็นทีม แบบร่วมมือ ร่วมใจ ร่วมพลังทำงานให้สำเร็จ และผู้ทำมีความสุข เป็นกระบวนการที่ทำให้เสริมสร้างความเป็นผู้นำ การรู้จักบทบาทผู้นำ บทบาทสมาชิกและกระบวนการกลุ่ม

1.2.4 ทักษะการสื่อสาร (Communicative skills) คือ ความสามารถในการอ่าน ฟัง เขียน พูด โดยอ่านอย่างเข้าใจ ฟังอย่างเข้าใจ เขียนอย่างมีคุณภาพ พูดอย่างมีประสิทธิภาพ แล้วสื่อสารได้ตรงและง่ายต่อความเข้าใจ

1.2.5 ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ (Computing skills) คือ ความสามารถอย่างเชี่ยวชาญในการใช้คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือในการค้นหาความรู้ ตลอดจนการใช้เพื่อการออกแบบ และผลิตชิ้นนวัตกรรม

1.2.6 ทักษะอาชีพ และทักษะการใช้ชีวิต (Career and life skills) คือ ความสามารถเชี่ยวชาญในอาชีพที่ตนสนใจและถนัด ซึ่งมีฐานมาจากการเรียนในระดับพื้นฐานมาก่อน การมีอาชีพทำให้ชีวิตมีความสุข จึงนำไปสู่ความเชี่ยวชาญในการใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพ

1.2.7 ทักษะการใช้ชีวิตในวัฒนธรรมข้ามชาติ (Cross-cultural skills) คือ ความสามารถอย่างชำนาญในการใช้ชีวิตอย่างมีความสุขที่จะอยู่ร่วมกัน รู้เขารู้เราในวิถีชีวิต การเมือง เศรษฐกิจ สังคม รวมทั้งประเพณี และวัฒนธรรมของต่างชาติ ทั้งประชาคมอาเซียน และประชาคมโลก ซึ่งประกอบด้วย ทักษะการใช้ชีวิตในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ ระดับอาเซียน และระดับโลก

2. กลยุทธ์การเรียนการสอนและกระบวนการที่ใช้เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ในศตวรรษที่

21

พิมพันธ์ เตชะคุปต์ และพะเยาว์ ยินดีสุข (2558, หน้า 82-84) กล่าวว่าแนวทางการเสริมสร้างทักษะศตวรรษที่ 21 เป็นเรื่องการใช้กลยุทธ์การสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนมีส่วน

ร่วม มีปฏิสัมพันธ์จนสามารถสร้างความรู้ด้วยตนเอง วิธีสอน รูปแบบการสอน และแนวการสอนส่วนใหญ่อยู่ในรูปกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ผู้เรียนมีโอกาสมำกิจกรรมนำความรู้ไปใช้ประยุกต์ในสถานการณ์ใหม่ โดยกลยุทธ์การเรียนการสอนและกระบวนการที่ใช้เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้นำเสนอตามตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 กลยุทธ์การเรียนการสอนและกระบวนการที่ใช้เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในศตวรรษที่ 21	กลยุทธ์การเรียนการสอนและกระบวนการ ที่ใช้พัฒนา
1. ความรู้ (K)	กระบวนการเรียนรู้สร้างความรู้และความเข้าใจ (วิธีสืบสอบ 5E Learning Cycle Model และ 5 STEPs)
2. คุณลักษณะอันพึงประสงค์และเจตคติ (A)	
2.1 E ₁ (Ethic person) คุณธรรม จริยธรรม	การเป็นแบบอย่าง การสอนแบบสอดแทรก กระบวนการสร้างค่านิยม กระบวนการสร้างความตระหนัก และกระบวนการสร้างเจตคติ เป็นต้น
2.2 E ₂ (Electronic person) ทักษะทางเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่ออิเล็กทรอนิกส์	ICT-Based Learning กระบวนการเทคโนโลยี กระบวนการสืบค้นข้อมูลจากคอมพิวเตอร์ การใช้แหล่งสารสนเทศออนไลน์เป็นฐาน เป็นต้น
3. ทักษะ/กระบวนการ (P)	
3.1 การรู้หนังสือ (Literacy)	กระบวนการเรียนภาษา กระบวนการอ่าน กระบวนการฟัง กระบวนการพูด กระบวนการเขียน กระบวนการสื่อความหมายข้อมูล และกระบวนการนำเสนอด้วยวาจา
3.2 การรู้เรื่องจำนวน (Numeracy)	กระบวนการจัดกระทำข้อมูล กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ กระบวนการแก้ปัญหาโจทย์คณิตศาสตร์และโจทย์วิทยาศาสตร์
3.3 ความสามารถในการใช้เหตุผล (Reasoning ability)	กระบวนการใช้เหตุผลแบบนิรนัยและอุปนัย กระบวนการคาดคะเนคำตอบ กระบวนการใช้เหตุผลแบบอุปมาอุปมัย และกระบวนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม
3.4 ทักษะแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (Creative problem solving)	PBL (Project-Based Learning) PBL (Problem-Based Learning) RBL (Research-Based Learning) กระบวนการคิดสร้างสรรค์ กระบวนการวิจัย การจัดการเรียนรู้เสริมสร้างการคิด

ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในศตวรรษที่ 21	กลยุทธ์การเรียนการสอนและกระบวนการ ที่ใช้พัฒนา
	สร้างสรรค์
3.5 ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical thinking skills)	กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
3.6 ทักษะการทำงานแบบร่วมมือ (Collaborative skills)	กระบวนการกลุ่ม การเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นฐาน (Collaborative-Based Learning) การเรียนรู้โดยใช้ทีมเป็นฐาน (Team-Based Learning)
3.7 ทักษะการสื่อสาร (Communicative skills)	ใช้กระบวนการเกี่ยวกับการพัฒนา Literacy
3.8 ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ (Computing skills)	ใช้กระบวนการเกี่ยวกับการสร้างสมรรถนะ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
3.9 ทักษะอาชีพและทักษะชีวิต (Career and life skills)	กระบวนการแสวงหาความรู้ตลอดชีวิต กระบวนการแก้ปัญหาความขัดแย้ง การเสริมสร้างความสามารถประกอบอาชีพ
3.10 ทักษะการใช้ชีวิตข้ามวัฒนธรรม (Cross-culture skills)	กระบวนการเสริมสร้างวัฒนธรรมระดับท้องถิ่น ระดับชาติ ระดับอาเซียน และระดับโลก

3. ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

กรอบความคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 นำเสนอโดยภาคีเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 มีดังต่อไปนี้ (เบลล์นิกา และแบรนต์; แปลโดย วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และอชิป จิตตฤกษ์, 2554)

1) วิชาแกน สิ่งที่คุณเรียนต้องเรียนคือ ภาษาอังกฤษ การอ่านหรือศิลปะการใช้ภาษา ภาษาสำคัญของโลก ศิลปะ คณิตศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ การปกครองและหน้าที่พลเมือง

2) แนวคิดสำคัญในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย จิตสำนึกต่อโลก ความรู้พื้นฐานด้านการเงิน เศรษฐกิจ ธุรกิจ และการเป็นผู้ประกอบการ ความรู้พื้นฐานด้านพลเมือง ความรู้พื้นฐานด้านสุขภาพ และความรู้พื้นฐานด้านสิ่งแวดล้อม

3) ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ประกอบด้วย ความคิดสร้างสรรค์และผลิตนวัตกรรม การคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ไขปัญหา การสื่อสารและการร่วมมือทำงาน รวมถึงการเรียนรู้ตามบริบท

หมายความว่า ผู้เรียนนอกจากเรียนรู้เนื้อหาวิชาการแล้วจำเป็นต้องรู้จักวิธีเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต รู้จักใช้สิ่งที่เรียนมาอย่างประสิทธิผลและสร้างสรรค์

4) ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ประกอบด้วย ความรู้พื้นฐานด้านสารสนเทศ ความรู้พื้นฐานด้านสื่อ และความรู้พื้นฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ไอซีที) กล่าวคือ ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้ทักษะเหล่านี้ ในการพัฒนาความรู้และทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ในบริบทการเรียนรู้เพื่อเข้าถึงเนื้อหาและทักษะต่าง ๆ จะได้รู้จักวิธีเรียนรู้ การคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ไขปัญหา การใช้ข้อมูลข่าวสาร การสื่อสาร การผลิตนวัตกรรม และสามารถร่วมมือกันทำงานได้

5) ทักษะชีวิตและการทำงาน ประกอบด้วย ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว ความคิดริเริ่มและการขึ้นนำตนเอง ทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามนวัตกรรม การเพิ่มผลผลิตและความรู้รับผิดชอบต่อสังคม ความเป็นผู้นำและความรับผิดชอบ ซึ่งความท้าทายในปัจจุบันคือ การผสมผสานทักษะที่จำเป็นเหล่านี้ในสถานศึกษาอย่างจริงจัง แยกกาย และรอบด้าน

6) ระบบสนับสนุนการศึกษาของศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยมาตรฐานและการประเมินของศตวรรษที่ 21 หลักสูตรและการสอนของศตวรรษที่ 21 การพัฒนาทางวิชาชีพของศตวรรษที่ 21 สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของศตวรรษที่ 21

กล่าวได้ว่าเป้าหมายของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มี 3 องค์ประกอบที่สำคัญคือ 1) เนื้อหา มี 2 ส่วนคือสาระวิชาหลัก และความรู้เชิงบูรณาการ 2) ทักษะประกอบด้วย ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะชีวิตและการทำงาน และทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี และองค์ประกอบที่ 3) คุณลักษณะประกอบด้วย คุณลักษณะด้านการทำงาน ด้านการเรียนรู้ และด้านศีลธรรม

เมื่อกล่าวถึงการศึกษาเรียนรู้ร่วมสำหรับเด็กพิเศษกับการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 จึงควรมุ่งเน้นให้เกิดคุณลักษณะดังกล่าวข้างต้น ซึ่งจะทำให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษรอดพ้นจากการเป็นเหยื่อ ฟังตนเองได้ และเป็นผู้ทำประโยชน์เพื่อสังคม ควรพิจารณาปัจจัยต่อไปนี้

1) ยุทธศาสตร์ที่จำเป็นจะต้องคำนึงถึงก่อนที่จะจัดระบบการให้บริการการศึกษาแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษให้เหมาะสมและปฏิบัติได้ในประเทศไทยก็คือ การทบทวนประสบการณ์ในประเทศไทยในเรื่องนี้ให้ถ่องแท้ ชัดแจ้ง เนื่องจากประเทศไทยมีพื้นฐานการดำเนินงานในเรื่องนี้อยู่พอสมควร การทบทวนประสบการณ์นี้ควรจะทำให้ครบถ้วนในประเด็นดังต่อไปนี้

- 1.1) กฎหมาย/กฎระเบียบต่าง ๆ ที่มีอยู่
- 1.2) ทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินงานหรือที่จะหามาได้ในอนาคต
- 1.3) นโยบาย/แผนงานที่ฝ่ายต่าง ๆ กำหนดและดำเนินการอยู่

1.4) รูปแบบการให้บริการที่มีอยู่แล้วในประเทศไทย รวมทั้งรูปแบบที่แตกต่างเป็นลักษณะเฉพาะของประเทศไทยด้วย

1.5) ความร่วมมือประสานงานระหว่างส่วนต่าง ๆ ของสังคมในปัจจุบัน

1.6) บทบาทของเด็ก/ครอบครัว และชุมชน ในการให้บริการ

1.7) กลไกการติดตาม ประเมินผล และการขยายผลโครงการที่มีประสิทธิภาพให้สามารถปฏิบัติงานได้มากขึ้น หรือนำวิธีการหรือปัจจัยที่ประสบความสำเร็จในท้องถิ่นไปทดลองดำเนินการในท้องถิ่นอื่น ๆ

1.8) กลไกการตรวจสอบ และวัดผลการให้บริการ เพื่อให้สามารถควบคุมคุณภาพได้

2) ปัจจัย/ลักษณะพิเศษที่จำเป็นในการจัดบริการทางการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ทั้งในระดับมหภาค และจุลภาค มีดังนี้

2.1) ในระดับมหภาค

2.1.1) จะต้องมีการพัฒนากลไกหลักให้เป็นองค์รวม ทำงานสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน

2.1.2) มีการกระจายอำนาจทางการบริหาร และการตัดสินใจจากส่วนกลางลงสู่ท้องถิ่น ชุมชน และโรงเรียน

2.1.3) มีการพัฒนาหน่วยงานกลาง (Clearing house) เพื่อรับผิดชอบด้านข้อมูล วิชาการ ติดตามประเมินผล ขยายผล และรณรงค์เพื่อรวมพลัง และระดมทรัพยากร

2.1.4) ส่งเสริม และพัฒนากลุ่มสหวิชาชีพ ซึ่งจะช่วยดูแลพัฒนาการอย่างเป็นองค์รวมของเด็ก กลุ่มสหวิชาชีพนี้ควรจะปรากฏทุกระดับตั้งแต่ระดับชาติจนถึงระดับชุมชน

2.1.5) จัดการฝึกอบรมเพื่อเสริมทักษะของบุคลากรทางการศึกษา และแนวทางการพัฒนาเด็ก รวมทั้งปรับปรุงหลักสูตร รวมถึงหมวดวิชาสถานศึกษา เพื่อสร้างคนรุ่นใหม่ที่จะสืบสาน และพัฒนางานทางด้านนี้

2.1.6) พัฒนาโครงสร้างและกลไกในชุมชนเพื่อรองรับการคืนสู่สังคมของเด็ก

2.2) ในระดับจุลภาคซึ่งหมายถึงโครงการ และองค์กรที่ให้บริการการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษนั้น มีปัจจัยและลักษณะพิเศษที่จำเป็นสำหรับประสิทธิภาพของการทำงานด้านนี้ คือ

2.2.1) มีขนาดเล็ก กระบวนการง่ายไม่ซับซ้อน และเหมาะสมกับวิถีชีวิตของท้องถิ่น

2.2.2) ใช้ชุมชนเป็นฐาน และมีกระบวนการพัฒนาศักยภาพชุมชนเพื่อให้สามารถดำเนินงานได้ด้วยตนเอง โดยอาศัยการสนับสนุนบางส่วนจากภายนอก

2.2.3) มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างเป็นองค์รวม ผสมผสาน ครอบคลุม รวมถึงครอบครัว/ชุมชน ไว้ในกลุ่มเป้าหมาย

2.2.4) มีกิจกรรมน่าสนใจ ดึงดูดกลุ่มเป้าหมาย เอื้อประโยชน์ต่อชุมชน

2.2.5) มีพลวัต ประเมินผล ปรับและพัฒนากระบวนการให้ตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

2.2.6) เปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วม ในการวางแผนและดำเนินงานและสนับสนุนให้เด็กเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมบางอย่างด้วยตนเอง

2.2.7) มีมิติเชื่อมโยงระหว่างเทคโนโลยีสมัยใหม่กับภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.2.8) มีกิจกรรมเพื่อความยั่งยืน

2.2.9) มีการติดตามดูแลเด็กที่กลับคืนสู่สังคม

2.2.10) ถ้าเป็นโครงการขยายผล ต้องไม่ใช่ตัวอย่างสำเร็จรูป หรือทำให้เป็นมาตรฐานเดียวกันหมด

3) การติดตามประเมินผล โดยประเด็นสำคัญในการติดตามประเมินผลมีดังนี้

3.1) ลักษณะของโครงการหรือกิจกรรมที่แตกต่างกัน 3 ประเภทคือ โครงการที่ได้รับเงินอุดหนุน โครงการที่พึ่งตนเองได้ และกิจกรรมในชุมชน

3.2) เป้าหมายของการประเมินผลมี 2 ประการคือ กระบวนการและผลกระทบ

3.3) วิธีการติดตามประเมินผลควรกระทำแตกต่างกันตามลักษณะของโครงการหรือกิจกรรม คือใช้วิธีการติดตามประเมินผลอย่างเป็นทางการ/ครบวงจรกับโครงการที่ได้รับเงินสนับสนุน วิธีการประมวลผลกับโครงการที่พึ่งตนเองได้ และวิธีการทบทวนงานกับกิจกรรมชุมชน ซึ่งแต่ละวิธีจะมีกิจกรรมแตกต่างกันไป

3.4) เมื่อโครงการหรือกิจกรรมได้รับการประเมินว่ามีประสิทธิภาพสมควรขยายผล ควรมีการพิจารณาคุณลักษณะที่จะนำไปใช้ในที่ใหม่ให้ถี่ถ้วน และควรมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่องทั้งกับโครงการและกิจกรรมเดิมและโครงการหรือกิจกรรมใหม่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน

3.5) ข้อกำหนดเบื้องต้นในการติดตามประเมินผลคือ ต้องมีความต้องการ และการยอมรับจากโครงการ ต้องใช้วิธีแบบมีส่วนร่วมและต้องเกิดประโยชน์ทั้งกับโครงการและองค์กรที่สนับสนุน

3.6) ประเด็นที่ทำหายในการติดตามประเมินผลคือ การนำข้อเสนอแนะไปปฏิบัติและการติดตามผลการปฏิบัตินั้น ขอบเขตการประมวลผลโครงการที่พึ่งตนเองได้ การปฏิบัติต่อโครงการที่ประเมินว่าล้มเหลว และการเผยแพร่ผลการประเมินเพื่อเป็นตัวอย่าง

สรุปแล้วกรอบกระบวนการให้บริการการศึกษาและสารสนเทศสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ก่อนอื่นจะต้องเตรียมความพร้อมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ให้มีคุณลักษณะที่พึง

ประสงค์ของเด็กในศตวรรษที่ 21 อาทิ มีศีลธรรม จริยธรรมอันดีงาม และมีจิตสำนึกเพื่อสังคม รวมถึงความสัมพันธ์อันดีต่อผู้อื่น จากนั้นจึงกำหนดยุทธศาสตร์ที่จำเป็นต่อระบบการให้บริการการศึกษาและบริการสารสนเทศแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษให้เหมาะสมและปฏิบัติได้ในประเด็นที่สำคัญคือ ทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินงาน รูปแบบการให้บริการที่เหมาะสมในประเทศไทยและระบบการศึกษาในประเทศไทย บทบาทของเด็ก ครอบครัว ชุมชนในการให้บริการ ตลอดจนกลไกติดตาม ประเมินผล กลไกการตรวจสอบและวัดผลการให้บริการ สำหรับปัจจัยที่จำเป็นในการจัดบริการการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ หากพิจารณาในระดับมหภาค สิ่งที่สำคัญที่สุดที่น่าจะเป็นการฝึกอบรม เพื่อเสริมทักษะของบุคลากรทางการศึกษา และแนวทางการพัฒนาเด็ก รวมทั้งปรับปรุงหลักสูตรที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ในส่วนระดับจุลภาคควรเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการวางแผน สนับสนุนให้เด็กเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมบางอย่างด้วยตนเอง มีกิจกรรมเพื่อความยั่งยืน และมีการติดตามดูแลเด็กกลับคืนสู่สังคม ส่วนเรื่องการติดตามประเมินผลก็นับเป็นประเด็นสำคัญในกระบวนการให้บริการการศึกษาแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษเช่นกัน โดยประเด็นที่สำคัญคือ ประเมินกระบวนการ และผลกระทบ นอกจากนี้ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นข้อปฏิบัติในอนาคตก็นับว่าสามารถเป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการให้บริการการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

การจัดบริการสารสนเทศห้องสมุดนับเป็นปัจจัยสนับสนุนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพสูงสุดในการเรียนรู้ศตวรรษที่ 21 ให้เกิดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ได้ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ห้องสมุด 4.0 จึงนับมีส่วนเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะการจัดการเรียนร่วมซึ่งเป็นการศึกษาสำหรับทุกคนตามหลักสิทธิมนุษยชนและการเคารพทุกคน ที่ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษได้รับโอกาสทางการศึกษาได้ทัดเทียมกับผู้เรียนปกติ ผู้สอนและบรรณารักษ์ห้องสมุดมีส่วนร่วมในการส่งเสริมผู้เรียนทำกิจกรรมร่วมกันในลักษณะการเรียนรู้แบบปฏิสัมพันธ์ การจัดกิจกรรมเชิงรุกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะการรู้สารสนเทศ ทักษะการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เรียน ร่วมกับผู้สอน รวมถึงบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลที่เหมาะสมเพื่อใช้เป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอน ผู้เรียนสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ บริการสารสนเทศของห้องสมุดมีบทบาทสำคัญเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ที่สามารถรองรับการเข้าถึงของผู้เรียนได้ทุกคนและการเข้าถึงได้ทุกอุปกรณ์ อันจะเป็นการปลดล็อกการเข้าถึงเทคโนโลยีสำหรับการเรียนรู้ และส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างยั่งยืน ในอนาคตห้องสมุดจะต้องมีการใช้ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big data) เพิ่มมากขึ้น เพื่อดึงสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยีดิจิทัล มาให้บริการเพื่อปรับเหมาะกับผู้ใช้บริการตามความต้องการและความแตกต่างเฉพาะบุคคลของผู้ใช้บริการนั้นคือผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุพล คำแหงพล (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพของห้องสมุดโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาภาคเหนือ เขต 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณภาพของห้องสมุดโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาคเหนือ เขต 2 กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอน ในโรงเรียนที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-2 และช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาคเหนือ เขต 2 ปีการศึกษา 2548 โดยทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 577 คน จำแนกเป็น ผู้บริหาร 121 คน ครูบรรณารักษ์ 121 คน และครูผู้สอน 335 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) จำนวน 47 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติทดสอบที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way analysis of variance) ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวทางในการพัฒนาคุณภาพของห้องสมุดโรงเรียนจำแนกตามสถานภาพพบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ และครูผู้สอน ที่มีต่อแนวทางการพัฒนาคุณภาพของห้องสมุดโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย 3 ลำดับแรกคือ ด้านบุคลากร รองลงมาด้านอาคารสถานที่และครุภัณฑ์ ด้านการเงินและงบประมาณ 2) แนวทางในการพัฒนาคุณภาพของห้องสมุดโรงเรียน จำแนกตามขนาดของโรงเรียนพบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรในโรงเรียนทั้ง 2 ขนาด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย 3 ลำดับแรกคือ ด้านบุคลากร รองลงมาด้านอาคารสถานที่และครุภัณฑ์ ด้านการเงินและงบประมาณ

จิตภา มีเพชร (2551, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อบริการห้องสมุดโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง จำนวน 600 คน จากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามความคิดเห็น 5 ระดับ ที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.87 การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐานการวิจัยด้วยค่า t-test และ Chi-square ผลการวิจัยสรุปได้ว่า 1) นักเรียนที่ใช้บริการห้องสมุดเป็นนักเรียนหญิง ร้อยละ 53.7 และเป็นนักเรียนชาย ร้อยละ 46.7 โดยนักเรียนใช้บริการห้องสมุด 1 ครั้งต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 58.5 และใช้บริการห้องสมุด 2 ครั้งต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 16.6 วัตถุประสงค์ในการใช้ห้องสมุดคือ เพื่อการพักผ่อน อ่านหนังสือ และความบันเทิง คิดเป็นร้อยละ 42.8 การยืม/คืน

หนังสือ คิดเป็นร้อยละ 23.4 และการค้นคว้า/สืบค้นด้วยตัวเองคิดเป็นร้อยละ 3.9 ตามลำดับ 2) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อบริการห้องสมุดโดยรวมและรายด้านในระดับปานกลางคือ ด้านสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านบุคลากร ด้านบริการ และทรัพยากรสารสนเทศ 3) การทดสอบสมมติฐานการวิจัยพบว่า เพศของนักเรียนและการใช้บริการห้องสมุดไม่มีความสัมพันธ์กัน แต่พบว่า เพศของนักเรียนมีความสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ในการใช้บริการห้องสมุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ระดับช่วงชั้นของนักเรียนที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการใช้บริการห้องสมุด นักเรียนที่เรียนในระดับช่วงชั้นต่างกันมีความพึงพอใจต่อการใช้บริการห้องสมุดโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายมีความพึงพอใจต่อการใช้บริการห้องสมุดโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

วิรัตน์ บุญหงษ์ (2553, บทคัดย่อ) ได้ทำการพัฒนาระบบงานห้องสมุดโรงเรียนอากาศอำนวยศึกษา อำเภออากาศอำนวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศงขต 3 ตามกรอบงาน 5 ด้านคือ ด้านงานบริหาร ด้านงานเทคนิค ด้านงานบริการ ด้านงานสนับสนุนการเรียนการสอน และงานกิจกรรมนักเรียนตามกระบวนการพัฒนาระบบคือ วิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การสังเกต และการสะท้อนผล กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ กรรมการบริหารงานห้องสมุด และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รวมทั้งสิ้น 27 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมประกอบด้วย กรรมการนักเรียน ครูและฝ่ายบริหาร และผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งสิ้น 22 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบบันทึกการสังเกตแบบมีส่วนร่วม แบบบันทึกการสัมภาษณ์ แบบประเมินตนเอง แบบบันทึกการประชุมกลุ่มย่อย การตรวจสอบข้อมูลยึดหลักการตรวจสอบแบบสามเส้า และนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าเชิงพรรณนา ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินการพัฒนาระบบงานห้องสมุด ในวงรอบที่ 1 โดยใช้กลยุทธ์การประชุมกลุ่มย่อย และการนิเทศภายใน ทำให้ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้ามีความรู้ ความเข้าใจและสามารถจัดกิจกรรมพัฒนาระบบงานห้องสมุดโรงเรียนอากาศอำนวยศึกษา ตามกรอบงาน 5 ด้านคือ ด้านบริหาร ด้านเทคนิค ด้านบริการ ด้านงานสนับสนุนการเรียนการสอน ด้านงานกิจกรรมนักเรียน และงานสอนรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับห้องสมุด และสามารถดำเนินงานตามขั้นตอนการพัฒนาระบบงานห้องสมุดโรงเรียนอากาศอำนวยศึกษาได้เป็นที่น่าพอใจระดับหนึ่ง แต่ยังคงต้องปรับปรุงในงานด้านเทคนิคคือ การจัดทำหมวดหมู่หนังสือยังทำได้ไม่ครบถ้วน และยังไม่มียุคคอมพิวเตอร์ในการช่วยสืบค้น จึงมีการดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 2 โดยใช้กลยุทธ์การประชุมกลุ่มย่อย และการนิเทศภายใน ทำให้ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้ามีความรู้ความเข้าใจ และสามารถดำเนินงานตามขั้นตอนการพัฒนาระบบงานห้องสมุดโรงเรียนอากาศอำนวยศึกษาได้เป็นที่น่าพอใจ บรรลุตามเป้าหมายคือ สมบูรณ์ เป็นปัจจุบัน และสืบค้นง่าย

พงษ์ศักดิ์ ภูกาบขาว (2553, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อควมมีประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อควมมีประสิทธิผลของโรงเรียน เรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัดตามกรอบ โครงสร้างซีท ในด้านนักเรียน สภาพแวดล้อม กิจกรรมการเรียนการสอนและเครื่องมือ ใช้ระเบียบวิธีวิจัย เชิงนโยบาย มี 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนแรกการจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย ใช้วิธีดำเนินการวิจัย 3 วิธี คือ 1) การศึกษา เชิงสำรวจเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและแนวทางการแก้ปัญหา 2) การสนทนา กลุ่มเป้าหมายเพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและสิ่งคุกคาม และ 3) การศึกษาพหุกรณีสถานศึกษา ต้นแบบ และขั้นตอนที่สองการพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายจากข้อมูลที่สังเคราะห์ได้จากผลการวิจัยในขั้นตอนแรก ตามเกณฑ์ความสอดคล้อง เหมาะสม เป็นประโยชน์ เป็นไปได้และเป็นที่ยอมรับ ใช้วิธีดำเนินการวิจัย 3 วิธี คือ 1) การประชุม ผู้ทรงคุณวุฒิ 2) การสัมมนาเชิงปฏิบัติการ และ 3) การประชาพิจารณ์ ผลการวิจัยพบว่า 1. ได้วิสัยทัศน์ว่า “ภายในปี 2558 จังหวัดขอนแก่นเป็นจังหวัดชั้นนำการจัดการศึกษาเรียน ร่วมในสถานศึกษาทุกระดับอย่างเท่าเทียมและมีคุณภาพ ด้วยรูปแบบที่เหมาะสม สอดคล้องตามความต้องการจำเป็นของเด็ก เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ ทั้งด้านทักษะการช่วยเหลือตนเอง ทักษะทางสังคมและการดำรงชีวิต ทักษะทางวิชาการและทักษะการงานอาชีพ อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เด็กสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้” และได้พันธกิจ 9 ประการ คือ 1) พัฒนา ระบบการบริหารจัดการศึกษาเรียนร่วมให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล 2) สร้างโอกาสให้เด็กพิการได้ เข้าเรียนร่วมในสถานศึกษาทุกระดับอย่างเท่าเทียม 3) ส่งเสริมและพัฒนาเด็กพิการตามเกณฑ์มาตรฐาน และได้รับการพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็นทุกด้าน 4) ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กพิการให้ สามารถดำรงชีวิตอิสระ มีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ และมีส่วนร่วมทางสังคมในทุกมิติ 5) สร้างและ พัฒนาภาคีเครือข่าย แหล่งบริการและระบบการคัดกรอง แบบมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย 6) พัฒนาศักยภาพ ของครูและบุคลากรให้มีเจตคติที่ดี มีทักษะในการทำงาน และมีขวัญกำลังใจ 7) พัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดและประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน สร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วย กระบวนการวิจัย 8) ส่งเสริมสนับสนุนหน่วยงานองค์กรภาครัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือ ครอบครัว จัดการศึกษาเรียนร่วมอย่างมีคุณภาพตามมาตรฐาน และ 9) สร้างความพร้อมของสถานศึกษา ในด้านสภาพแวดล้อม เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทาง การศึกษาที่คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ 2. ได้ชุดของเป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด ตามกรอบโครงสร้างซีท ที่มุ่งจะก่อให้เกิด ผลสำเร็จตามวิสัยทัศน์และพันธกิจ อาทิ มุ่งมั่นในการบริหารจัดการ มีระบบการคัดกรอง มีการ ฟื้นฟูสมรรถภาพ มีการเตรียมความพร้อมของเด็กและส่งต่อเข้าเรียน มุ่งวางแผน วิเคราะห์ สภาพแวดล้อม จัดตั้งศูนย์ประสานงาน กำหนดมาตรฐาน ติดตาม กำกับและประเมินผล ระดมสรรพกำลังความ

ร่วมมือ ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษามีอิสระในการดำเนินงาน จัดโครงสร้างการบริหาร สร้างทีมงาน มีเป้าหมายทิศทางและพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานการประกัน คุณภาพ มุ่งจัดระบบการจัดการเรียนร่วม ให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็น ประชาสัมพันธ์ จัดสรรงบประมาณ เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา เพื่อให้เด็กพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้

มาลี ไชยเสนา (2557, หน้า 55-68) ได้ทำการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนในสังกัดกรมส่งเสริมการเกษตร วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานตามภารกิจของห้องสมุดโรงเรียน ความคิดเห็นของผู้บริหารและบรรณารักษ์ต่อการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนในสังกัดกรมส่งเสริมการเกษตร และเพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนในสังกัดกรมส่งเสริมการเกษตร การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะเวลา คือ ระยะเวลาที่ 1 สำรวจสภาพการดำเนินงานตามภารกิจห้องสมุดโรงเรียนและความคิดเห็นต่อการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนในสังกัดกรมส่งเสริมการเกษตร การวิจัยระยะที่ 2 เป็นการนำผลการสำรวจไปร่างแนวทางการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนในสังกัดกรมส่งเสริมการเกษตร และการวิจัยระยะที่ 3 เป็นการประชุมระดมสมองของผู้ทรงคุณวุฒิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารห้องสมุดโรงเรียน จำนวน 100 คน บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน จำนวน 120 คน ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจากกลุ่มผู้บริหารร้อยละ 70.27 และกลุ่มบรรณารักษ์ร้อยละ 80.60 ใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบไค-สแควร์ ผลการวิจัยพบว่า ห้องสมุดโรงเรียนมีการดำเนินงานตามภารกิจ 3 ประการคือ 1) การส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา 2) การทำหน้าที่การเป็นศูนย์ข้อมูลทางการศึกษาทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน และ 3) การเป็นแหล่งการเรียนรู้เพื่อการศึกษา ค้นคว้าความคิดเห็นต่อการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนในสังกัดกรมส่งเสริมการเกษตร ทั้งผู้บริหารและบรรณารักษ์ เห็นว่าห้องสมุดโรงเรียนมีบทบาทต่อการพัฒนาบุคคลและการพัฒนาสังคม ในด้านการส่งเสริมการรู้สารสนเทศ การส่งเสริมการรู้หนังสือ การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การส่งเสริมการเป็นพลเมืองดี การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น และการพัฒนาชุมชน แนวทางการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนในสังกัดกรมส่งเสริมการเกษตร ในระดับนโยบาย รัฐบาลควรส่งเสริมการดำเนินการห้องสมุดตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 25 กำหนดนโยบายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานกับห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดโรงเรียนควรเข้าร่วมเป็นเครือข่ายในระดับชาติ การพัฒนาบุคลากรห้องสมุดโรงเรียน และกำหนดมาตรฐานการรู้สารสนเทศของนักเรียน

อรทัย แสนชัย (2559, หน้า 252-252) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรวมของโรงเรียนต้นแบบการเรียนรวม จังหวัดนนทบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาการดำเนินงานการจัดการเรียนรวมของโรงเรียนต้นแบบการเรียนรวม จังหวัดนนทบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารวิชาการ หรือหัวหน้าวิชาการ ครูผู้สอน และครูการศึกษาพิเศษ โรงเรียน

ต้นแบบการเรียนรวม จังหวัดนนทบุรี จำนวน 196 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม เกี่ยวกับการดำเนินงานตามมาตรฐานการเรียนรวมของโรงเรียนต้นแบบการเรียนรวม จังหวัดนนทบุรี เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน และแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง วิเคราะห์ ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานการจัดการเรียนรวมของโรงเรียนต้นแบบการเรียนรวม จังหวัด นนทบุรี โดยรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นว่า โรงเรียนมีการดำเนินงานครบถ้วน ซึ่งในการ ดำเนินงานนั้น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการดำเนินงาน มาก 3 ด้าน คือ การบริหารจัดการงบประมาณ มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน และมาตรฐานด้านการ บริหาร จัดการเรียนรวม และมีการดำเนินงานในระดับปานกลาง 6 ด้าน คือ การจัดทำโครงการ พัฒนาคุณภาพการ จัดการศึกษาเรียนรวม การประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา การกำหนด โครงสร้างการบริหารจัดการ เรียนรวม มาตรฐานด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ มาตรฐานด้าน การจัดการเรียนการสอน และการดำเนินงานของศูนย์บริการทางการศึกษาพิเศษ (Student Support Services: SSS) ซึ่งจากการสัมภาษณ์ พบว่า โรงเรียนมีการดำเนินงานการจัดการเรียนรวม แต่ยังไม่สมบูรณ์ ปัญหาที่พบ ได้แก่ ขาดการประสานงาน กับเครือข่ายหรือหน่วยงานอื่น ๆ นอก กระทรวงศึกษาธิการ ครูยังขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำประกันคุณภาพภายในให้ แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ และขาดการจัดตั้งศูนย์บริการทางการศึกษาพิเศษ คำสำคัญการจัดการ เรียนรวม โรงเรียนต้นแบบการเรียนรวม

Levin (1995) ได้ศึกษาเจตคติและความเชื่อของบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อการเรียนร่วม ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษในชั้นเรียนปกติ กลุ่มตัวอย่างของการศึกษาคั้งนี้เป็นนักการศึกษา จำนวน 160 คน ในเขตตะวันตกตอนกลางที่มีคุณลักษณะของประชากรแตกต่างกันของเมืองซิกาโก มลรัฐอิลลินอยล์ ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล พบว่า บุคลากรที่เป็นครูปกติ และครูการศึกษา พิเศษมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนร่วม ครูประจำชั้นมีความเต็มใจในการรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้า เรียนในชั้นของตน นอกจากนี้พบว่าครูในโรงเรียนประถมขนาดกลางมีเจตคติที่ดีสูงกว่าครูในโรงเรียน ขนาดเล็กและขนาดใหญ่

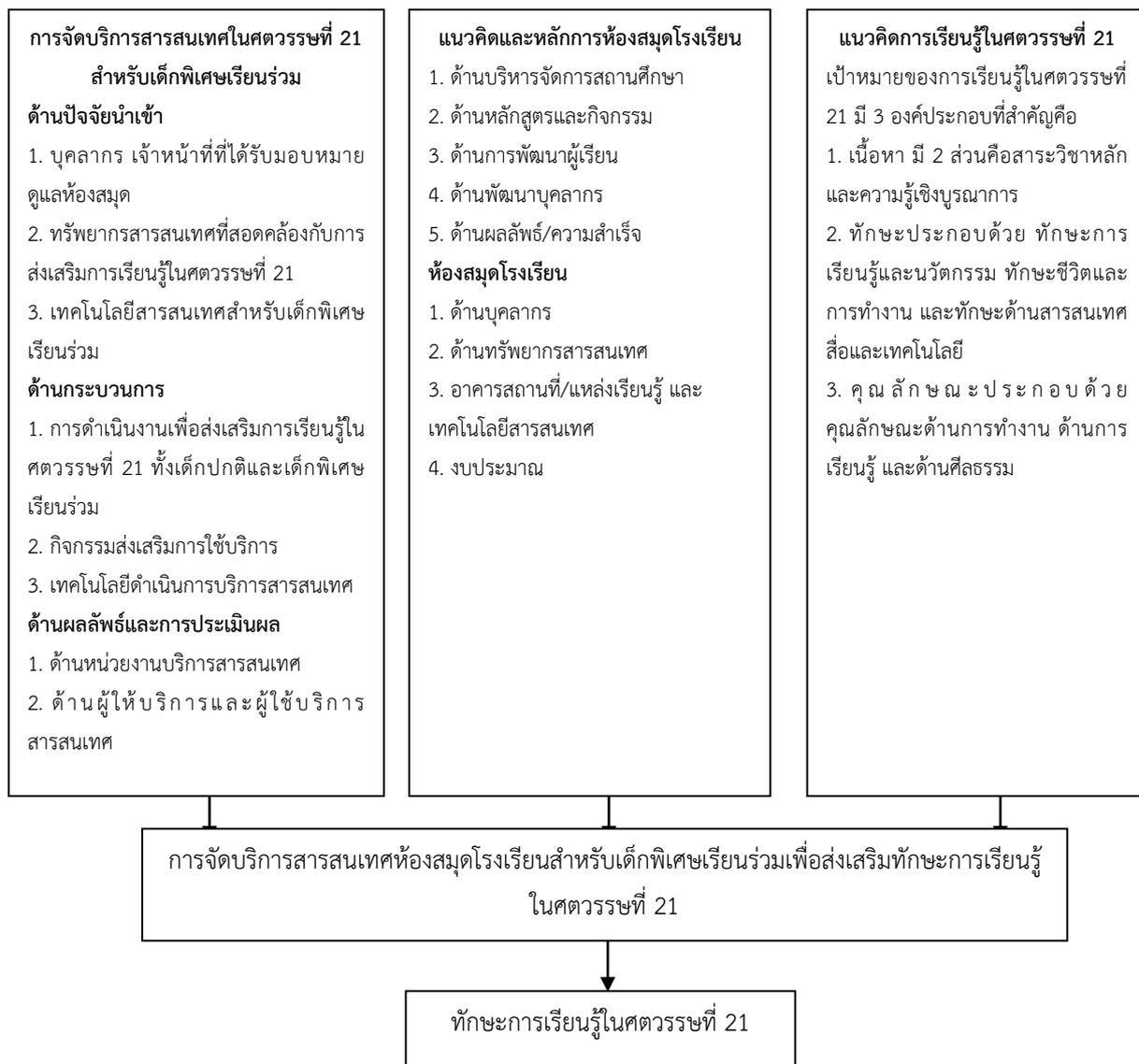
Tungaraza (1995) ได้ศึกษาเจตคติของครูและครูใหญ่ที่มีต่อการเรียนร่วมในโรงเรียน ประถมศึกษาของแทนซาเนีย กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยครูปกติ ครูการศึกษาพิเศษ และครูใหญ่ จำนวน 288 คน จากโรงเรียนที่จัดเรียนร่วม 10 แห่ง ในแทนซาเนีย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ แบบสอบถาม พบว่า โดยทั่วไปครูทั้ง 3 กลุ่ม มีเจตคติต่อการเรียนร่วมไม่แตกต่างกัน และพบว่าครู ปกติและครูการศึกษาพิเศษมีเจตคติในเรื่องการเรียนร่วมไม่แตกต่างกัน และพบว่าครูปกติและครู การศึกษาพิเศษมีเจตคติต่างกันในเรื่องการเรียนร่วมของเด็กหูหนวก ครูปกติสนับสนุนให้เด็กหูหนวก เรียนในชั้นเรียนเฉพาะมากกว่าชั้นเรียนปกติ และให้ข้อเสนอว่าการจัดเรียนร่วมใช้ได้กับเด็กบางกลุ่ม

และบางคนเท่านั้น พร้อมกับเสนอให้รัฐจัดบริการเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษด้วย

Latham (1997) ได้ศึกษาเจตคติและความเชื่อเกี่ยวกับการเรียนร่วมของครูและผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการให้บริการ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นครูปกติ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูการศึกษาพิเศษซึ่งสอนในโรงเรียนประถมศึกษา 15 โรงเรียนของชุมชนทัสกาลูซา (Tuscalusa County) เครื่องมือในการวิจัยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ พบว่า ครูปกติ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูการศึกษาพิเศษ มีเจตคติที่ดีต่อการจัดเรียนร่วมและมีความเชื่อตรงกันว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีสิทธิในการได้รับบริการทางการศึกษา ครูปกติในโรงเรียนประถมศึกษายังขาดทักษะที่จำเป็นในการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ครูปกติและครูการศึกษาพิเศษมีความเชื่อว่าการจัดเรียนร่วมจะสำเร็จต้องได้รับความร่วมมือทั้งวิธีการจัดการเรียนการสอน ข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาการจัดการบริการสารสนเทศห้องสมุดโรงเรียนสำหรับเด็กพิเศษ เรียนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นการวิจัยและพัฒนา มีกรอบแนวคิดในการวิจัยดังภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย